

**MEMÒRIA CIENTÍFICA DE L'EXCAVACIÓ ARQUEOLÒGICA A
L'ASSENTAMENT PROTOHISTÒRIC DEL TURÓ DE
LA FONT DE LA CANYA (AVINYONET DEL PENEDÈS, ALT PENEDÈS).
CAMPANYA 2007.**

OK C
Tret de deu l'ors

David Asensio i Vilaró
Xabier Cela i Espín
Rafel Jornet i Niella
Jordi Morer de Llorens
Dani López i Reyes

15 FEB 2010

ÍNDEX

pàg.

Dades de la intervenció	1
1.- Introducció i antecedents	3
2.- Objectius de la campanya de 2007	6
3.- Metodologia de treball arqueològic i tractament de les mostres	8
4.- Descripció de les estructures excavades	11
5.- Anàlisi preliminar dels materials arqueològics	14
6.- Anàlisi de les restes arqueobotàniques de les llavors i fruits	16
7.- Inventari dels materials arqueològics de la campanya 2007	18
8.- Consideracions finals	33
9.-Bibliografia	38

FIGURES

LÀMINES MATERIALS CERÀMICS

Nom del jaciment

Turó de la Font de la Canya

Municipi

Avinyonet del Penedès (Alt Penedès, Barcelona)

Direcció de la intervenció

David Asensio i Vilaró, Daniel López i Reyes

Termini de realització de la intervenció

1 d'agost de 2007 a 31 d'agost de 2007

Data lliurament de la memòria

12 de febrer de 2010

Nom del jaciment:

El Turó de la Font de la Canya.

Municipi:

Avinyonet del Penedès (Alt Penedès, Barcelona).

Coordenades geogràfiques:

X: 4580.535/ Y: 0397.514.

Alçada sobre el nivell del mar:

230 m. s. n. m.

Tipus d'intervenció:

Excavació arqueològica integrada en el projecte: "Economia, producció agrícola i la seva comercialització a la Cossetània durant l'Edat del Ferro (s. VII-I a. n. e.)", dirigit pel Dr. Joan Sanmartí i Grego, Catedràtic de la Universitat de Barcelona.

Tipus de jaciment:

Nucli d'activitats econòmiques especialitzades. Camp de sitges i zona d'hàbitat.

Activitat portada a terme:

Excavació arqueològica i cobriment d'estructures tipus sitja.

Cronologia del jaciment:

Primera i segona edat del ferro (segles VII-III a. n. e.)

Crèdits de la intervenció:

- **Finançament:** Departament de Prehistòria, Història Antiga i Arqueologia de la Universitat de Barcelona.
- **Número d'expedient:** 437 K121 N076
- **Treballs especialitzats:** Anàlisis arqueobotàniques (carpologia i antracologia). Anàlisis arqueozoològics.

1.- Introducció i antecedents.

La notificació de l'existència del jaciment arqueològic va ser donada, l'any 1997, per l'arqueòleg Xavier Esteve i Gràcia, veí d'Avinyonet del Penedès, a l'Àrea de Coneixement i Recerca de la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya. Aquesta notificació es va fer fruit d'uns treballs de rebaix mecànic de la zona efectuats pel pagès, per a plantar vinya. Aquests van permetre constatar l'existència d'una gran quantitat d'estructures, caracteritzades per la forta concentració de pedres, cendres, ceràmiques i ossos.

Seguidament, entre els dies 30 de març i 9 d'abril de 1998, mitjançant l'arqueòleg Joan Garcia, es van dur a terme treballs de prospecció i excavació orientats a valorar la quantitat d'estructures existents, i la potència estratigràfica mitja. Es va realitzar un planell on s'ubicaren els indicis de les diverses estructures arqueològiques, un total de 176; i es va realitzar l'excavació d'algunes sitges, alhora que es va detectar i excavar parcialment una estructura de combustió (García 1998, 1).

El mes d'abril de 1999 es va realitzar una segona intervenció d'urgència en el jaciment, ara dirigida per David Asensio i Vilaró, motivada pel danys efectuats per les intervencions d'excavadors furtius de la zona. En aquesta intervenció es procedí a excavar aquelles estructures afectades per les accions dels furtius, però, a més, es va dur a terme una excavació en extensió en el sector que envoltava el forn detectat l'any anterior, per tal de fer una valoració sobre la densitat real de sitges. A més d'excavar totalment l'esmentada estructura de combustió es van excavar un total de nou estructures del tipus sitja (set al voltant del forn i dues més en altres punts del turó).

A partir de l'any 2000, però, les intervencions en aquest jaciment passen a l'àmbit de les excavacions programades, en el marc d'un projecte de recerca esmentat anteriorment: "Economia, producció agrícola i la seva comercialització a la Cossetània durant l'Edat del Ferro (s. VII-I a. n. e.)", dirigit pel Dr. Joan Sanmartí i Grego, Catedràtic de la Universitat de Barcelona. Les diferents campanyes

arqueològiques s'han realitzat de forma consecutiva fins a l'any 2006 sota la direcció dels arqueòlegs David Asensio i Vilaró, Xavier Cela i Espin i Jordi Morer de Llorens, i els arqueòlegs Dani López i Reyes i Rafel Jornet i Niella, aquests últims incorporats a l'equip de direcció a partir de l'any 2005.

Durant la campanya dels 2005 es van superar el centenar de sitges excavades de les més de 250 que han estat documentades, un total de 110 amb l'obertura en extensió de gairebé la meitat del turó. A la part nord-est del jaciment s'han delimitat estructures d'hàbitat amb un nivell de conservació molt arrasat, on només s'ha excavat una petita habitació amb llar de foc, amb una cronologia d'entorns del segle III a. n. e. Així mateix, es va procedir a la realització d'un sondeig arqueològic a la part sud del turó per tal d'esbrinar-la seva potencialitat estratigràfica i detectar més estructures de sitja.

En els treballs realitzats fins al present no s'han trobat restes d'hàbitat d'una cronologia més antiga *in situ* tot i que no es descarta la seva aparició en les properes excavacions. Cal dir, però, que una bona part de les sitges de la primera edat del ferro es caracteritzen per presentar en els nivells de colmatació gran quantitats de tovots, fragments de sostres d'argila amb empremses d'encanyissats, grans pedres i nivells d'incendis (amb cendres i matèria orgànica) i semblen evidenciar les restes d'una antiga zona d'hàbitat. Entre aquestes destaquen algunes sitges, a l'interior de les quals, s'han recuperat milers de llavors carbonitzades en un estat de conservació excepcional. Sembla, per tant, que durant aquesta fase l'assentament pateix un gran incendi i amb posterioritat les restes d'aquest s'aboquen a l'interior de les sitges, una vegada aquestes no compleixen la seva funció primària.

Durant la consecució de la campanya de 2006 es va delimitar i documentar un total de 10 estructures de sitja i 1 estructura indeterminada, amb els corresponents tractament intensius de sediment de l'interior d'aquestes. També es va procedir a excavar una inhumació apareguda a l'interior de la SJ-111 a mans d'un especialista (el Sr. Marc Guàrdia), amb una metodologia arqueològica específica, tal com l'aconsellen els antropòlegs per tal d'extreure el màxim informació. Posteriorment

l'estudi antrapològic ha estat efectuat per l'antropòloga Thaïs Fadrique i recentment presentat (Pedro *et al.*, en premsa).

2.- Objectius de la campanya de 2007.

Des de la primera intervenció efectuada per l'equip que signa aquest informe, la planificació de les intervencions arqueològiques en el Turó de la Font de la Canya ha seguit la directriu d'anar ampliant la zona excavable a partir del primer sector obert en extensió durant la primera campanya de 1999. Les estructures aparegudes en ampliar el sector obert s'excaven de forma sistemàtica, sempre seguint la direcció de la zona ampliada. D'aquesta manera es pretén anar deixant, després de cada intervenció, espais cada vegada més grans, on els treballs arqueològics estiguin totalment acabats. Així, seguint aquesta dinàmica, en un termini de temps raonable, bona part del espai ocupat per les restes protohistòriques quedarà alliberat i a punt per a que les parts afectades, administració i propietari, puguin decidir quin us podrà fer-se d'aquests terrenys.

L'any 1999, l'objectiu prioritari fou l'excavació d'aquelles estructures tipus sitges que havien estat afectades per mans de clandestins i que es trobaven disperses per diferents punts del turó. A banda d'aquesta intervenció de salvament, es va procedir a obrir en extensió un sector, l'anomenada cala 400, al voltant d'una gran estructura tipus forn que aflorava al punt central de la vora nord del turó. És a partir d'aquesta primera zona oberta en extensió (i ja totalment excavada) que l'any 2000, 2001, 2002, 2003, 2005 i 2006 hem procedit a estendre el sector excavable.

L'extensió manual en sentit nord-est/sud-est de la superfície de l'assentament ha permès delimitar un total de 30 estructures de sitja exemptes o tallant-se unes a les altres, dels quals han estat excavades totalment 11 (SJ-121, SJ-122, SJ-123, SJ-125, SJ-127, SJ-128, SJ-129, SJ-130, SJ-135, SJ-136 i SJ-138) (Fig. 3). Entre aquestes, cal destacar la SJ-121, amortitzada al segle IV a. n. e., on ha estat possible documentar un fragment de relleu de terra cuita amb perfil antropomorf de dubtosa atribució pel que respecta la seva producció. En aquest sentit, la peça es troba en procés d'estudi per tal de documentar la seva procedència i altres paral·lels (Fig. 6). Una altra peça excepcional documentada a la present campanya és una concentració de bronzes abocats al fons de la SJ-123 de la fase de la primera edat

del ferro, on destaca l'aparició d'un *simpulum* i diferents elements de bronze d'abillament personal. Aquestes troballes ens ha obligat a realitzar una excavació minuciosa per tal d'assegurar la seva correcta extracció i posterior trasllat al centre de restauració arqueològica del l'Àrea de Coneixement i Recerca de la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya.

Finalment s'ha procedit a tapar manualment les estructures documentades d'enguany i altres de campanyes arqueològiques anteriors, amb l'objectiu de conserva-les adequadament.

3.- Metodologia de treball arqueològic i tractament de les mostres.

La metodologia emprada ha estat l'habitual en jaciments protohistòrics, amb l'excavació en extensió dels nivells i estructures documentades i emprant el sistema de registre Harris, modificat a partir de les circumstàncies concretes de la pràctica arqueològica en aquest tipus de jaciments. A cada Unitat Estratigràfica identificada i numerada li correspon una fitxa descriptiva amb la informació bàsica de la U.E. A més de la corresponent identificació i numeració d'Unitats Estratigràfiques, hem cregut convenient introduir la utilització del concepte de Fet arqueològic¹. Aquest és un concepte relativament nou, desenvolupat per l'equip investigador de l'assentament protohistòric de Lattes (Herault), amb la intenció de facilitar la gestió de les dades en agrupar aquelles estructures homogènies formades per més d'una Unitat Estratigràfica (llars de foc, forats de pal, murs amb fonamentació, etc.). Les sitges són una d'aquestes estructures on la utilització del concepte de Fet arqueològic és molt adient i més tenint en compte les característiques del Turó de la Font de la Canya. EN aquest sentit els fets arqueològics utilitzats fins a l'actualitat són:

- SJ (estructura sitja)
- IN (estructura de funcionalitat indeterminada)
- LL (llar de foc)
- FP (forat de pal)

El material gràfic està compostat per plantes generals (E:1/200, 1/100) i de detalls concrets (E:1/20) que ens aporten una visió sincrònica i horitzontal de les fases del jaciment; i, per suposat, el material fotogràfic imprescindible per a la constatació visual dels treballs realitzats, utilitzant per a cada UE fotografies i diapositives. L'objectiu final, des de el punt de vista gràfic, es poder arribar a realitzar plantes de les diferents fases constructives de l'assentament, de manera que ens

¹ Entenem com a fet arqueològic "un conjunt estructurat voluntàriament, que pot ser isolat i estudiat com a tal, i al qual es troben associades diverses UE".

permeti conèixer el millor possible la seva evolució funcional i estructural al llarg de tota la seva història.

Pel que fa al registre del material moble exhumat durant el procés d'excavació, s'ha efectuat un inventari de materials de cada unitat estratigràfica de forma individual. El siglatge del material està encapçalat per les sigles del jaciment T. F. C., any de la campanya 03 i número d'UE. Per a cada UE es complimenta una fitxa d'inventari, que contempla els diferents tipus de materials i les seves classificacions, segons una codificació prèviament establerta, a fi de cobrir les necessitats particulars del jaciment.

Finalment, en tractar-se d'estructures de magatzem tipus sitja, s'ha posat especial èmfasi en les tasques de mostreig i recollida de dades paleoeconòmiques, sobretot paleocarpològiques, desenvolupades, com és recomanable, sobre el terreny i en paral·lel a l'excavació de les sitges. Aquesta tasca s'ha realitzat sobretot en base a la flotació sistemàtica de les terres de gairebé tots els nivells arqueològics que amortitzen les sitges (amb més o menys intensitat i volum segons els resultats d'un primer mostreig). Altrament també s'ha dut a terme uns primers estudis de fauna duts a terme per Sílvia Valenzuela.

La recollida de mostres s'ha efectuat en aquells sediments arqueològics amb presència de matèria orgànica, que són els més susceptibles de contenir restes. El rentatge de les mostres s'ha efectuat mitjançant el sistema de màquina de flotació amb injecció d'aire i rentat amb aigua en columna de garbells. Per tal de recuperar les restes els garbells utilitzats tenen diverses mides de llum de malla:

- 5 mm, on queden atrapades les restes de gran tamany com alguns fruits, pinyols, carbons, ceràmica, fauna, etc.;
- 1 mm, es recuperen les restes entre 1 i 4 mm, bàsicament restes de cereals, lleguminoses, algunes llavors de plantes sinantròpiques i microcarbons;
- 0'5 mm, on es concentren les restes d'entre 0'5 i 1 mm, que pertanyen normalment a llavors de plantes adventícies i ruderals.

Posteriorment s'ha procedit a la tria a ull nu dels residus de les malles de 5 i 1 mm i s'ha classificat cadascuna de les restes recuperades:

- **antracologia** (a): restes de carbons de fusta.
- **paleocarpologia** (c): restes de llavors i fruits carbonitzats.
- **metall** (mt): restes de metalls, en aquests cas ferro i bronze.
- **material constructiu** (mc): restes d'elements de fang de caràcter constructiu.
- **ceràmica** (cer): restes de ceràmiques a torn i a mà.
- **fauna i microfun** (f): restes òssies d'animals vertebrats.

4.- Descripció de les estructures excavades.

A la campanya d'enguany s'ha pogut delimitar i documentar un total d'11 estructures de tipus sitja (SJ-121, SJ-122, SJ-123, SJ-125, SJ-127, SJ-128, SJ-129, SJ-130, SJ-135, SJ-136 i SJ-138). Entre aquestes un total de 6 sitges pertanyen a la fase més antiga del jaciment de la primera edat del ferro, 2 sitges a la fase de l'ibèric antic i un total de 3 a la fase de l'ibèric ple, de les quals 2 es poden situar cronològicament entorns l'any 200 a. n. e. Els criteris de les datacions de les estructures que presentem a continuació es poden consultar als corresponents inventaris ceràmics.

-Sitja 121:

UE-1253: retall de la sitja de forma globular de fons pla.

UE-1254: nivell argilós de color marró que reomple la totalitat de la sitja. Al final de la sitja apareix una concentració de restes de fauna. Destaca l'exhumació d'un fragment de relleu antropomorf en terracota amb trets orientalizants, coroplàstia freqüent en contextos púnics (veure inventari).

Cronologia d'amortització de l'estructura: IV a. n. e.

-Sitja 122:

UE-1255: retall de la sitja de forma troncocònica de parets rectes.

UE-1256: nivell d'argiles de color marró fosc i amb taques negres. A la part inicial amb abundants pedres de mitjà tamany i a la resta del nivell força ceràmica a mà.

Cronologia d'amortització de l'estructura: finals del s. VII principis del s. VI a. n. e.

-Sitja 123:

UE-1257: retall de la sitja de forma troncocònica de parets rectes.

UE-1258: nivell d'argiles de color marró i presència de molts carbons i ceràmica a mà. Apareix al final de la sitja una concentració de materials de bronze situat a la banda nord-oest de la sitja.

Cronologia d'amortització de l'estructura: finals del s. VII principis del s. VI a. n . e.

-Sitja 125:

UE-1261: retall de la sitja de forma troncocònica de parets rectes i fons pla.

UE-1262: Nivell d'argiles de color marró amb abundants fragments de ceràmica a mà.

Cronologia d'amortització de l'estructura: finals del s. VII principis del s. VI a. n . e.

-Sitja 127:

UE-1265: retall de la sitja de forma globular de parets convexes amb poca profunditat (veure secció)

UE-1266: Nivell d'argiles de color marró amb taques de carbons i materials ceràmics.

Cronologia d'amortització de l'estructura: segle VI a. n .e.

-Sitja 128:

UE-1267: retall la sitja de forma troncocònica de parets rectes.

UE-1268: Nivell d'argiles de color marró amb presència de ceràmica a mà.

Cronologia d'amortització de l'estructura: finals del s. VII principis del s. VI a. n . e.

-Sitja 129:

UE-1269: retall de la sitja de forma globular i fons convexa.

UE-1270: Nivell d'argiles de color marró-groguenc amb adonant presència de pedres, ceràmica i fauna.

Cronologia d'amortització de l'estructura: s. III a. n . e. (entorn 200 a. n. e.)

-Sitja 130:

UE-1271: : retall de la sitja de forma troncocònica de parets rectes i fons pla.

UE-1272: Nivell d'argiles de color marró amb adonant material ceràmic.

Cronologia d'amortització de l'estructura: finals del s. VII principis del s. VI a. n . e.

-Sitja 135:

UE-1281: Retall que conforma la sitja de parets globulars i fons pla.

UE-1282: Nivell d'argiles de color marró amb material ceràmic i matèria orgànica.

Cronologia d'amortització de l'estructura: segles VI-V a. n. e.

-Sitja 136:

UE- 1283: retall que conforma la sitja de forma globular.

UE-1284: Nivell d'argiles de color marró-fosc amb abundant ceràmica i moltes pedres.

Cronologia d'amortització de l'estructura (provisional): finals del s. VII principis del s. VI a. n . e.

-Sitja 138:

UE-1285: : retall de la sitja de forma troncocònica de parets rectes i fons pla.

UE-1286: Nivell d'argiles de color marró clar amb material ceràmic a mà.

Cronologia d'amortització de l'estructura: finals del s. VII principis del s. VI a. n . e.

5.- Anàlisi preliminar dels materials arqueològics.

Els materials arqueològics que proporcionen els nivells dels rebliments de les sitges del Turó de la Font de la Canya són en conjunt abundosos, tot i que l'evidència és molt desigual segons cadascuna de les estructures. La seva importància rau, com sempre passa en aquest tipus d'estructures, en la seva condició de conjunts tancats; fet que els dona les millors perspectives de cara a estudis de tipus ceramicològic, tant a nivell tipològic com a nivell quantitatiu. Tanmateix, cal esmentar que la major part dels materials extrets durant la campanya d'enguany, encara resten de ser estudiats més exhaustivament.

Sigui com sigui, ara és un moment molt prematur per avançar resultats en aquest sentit, de manera que les consideracions que farem es centraran en les qüestions de cronologia. Així, a partir dels conjunts ceràmics, es poden distingir, *grosso modo*, quatre agrupacions d'estructures.

Les estructures més antigues es daten, clarament, de Primera Edat del Ferro, dins del segle VII a. n. e., amb els característics conjunts ceràmics conformats per un gran predomini de ceràmiques indígenes a mà i una petita proporció de ceràmica a torn, tota ella importada. La ceràmica a mà presenta les formes i les decoracions típiques d'aquest període, bo i destacar l'absència gairebé total de ceràmiques acanalades, fet que fa pensar en un moment molt avançat dins de la Primera Edat del Ferro, és a dir, cap a finals del segle VII a. n. e. La ceràmica importada està composta, gairebé de forma exclusiva, per àmfores fenícies occidentals.

Un segon grup el formen aquells conjunts ceràmics formats per un predomini pràcticament total de ceràmiques ibèriques, amb les formes i les decoracions pròpies de la fàcies ibèrica antiga, ben conegudes a la zona. En aquests nivells les ceràmiques importades hi són absents, amb l'excepció d'alguns fragments informes d'àmfora fenícia occidental que, aparentment, tindrien un caràcter residual. Aquest fet, fa pensar en un moment antic dins del període ibèric antic, és a dir, d'una datació preferentment dins del segle VI a. n. e.

El tercer grup d'estructures es situa amb claredat dins del segle IV a. n. e. per la constant aparició de les importacions que constitueixen el fòssil director propi d'aquest moment, com és la ceràmica àtica de vernís negre, en concret, amb aquelles formes clàssiques de l'esmentat segle IV a. n. e. En aquests conjunts ceràmics tornen a aparèixer les evidències d'àmfora importada, en especial exemplars d'àmfora púnico-ebusitana del tipus propi d'aquest moment (PE-14).

L'aparició d'algun fragment de ceràmica Campaniana A, junt amb ceràmiques ibèriques pintades típiques del moment en les darreries del segle III a. n. e. o principis de la centúria següent. Un darrer grup seria el conformat per aquelles estructures que han proporcionat tan poc material arqueològic que cal considerar-les com a sitges de datació no precisa.

6.- Anàlisi de les restes arqueobotàniques de les llavors i fruits.

Pel que respecte a l'estudi arqueobotànic de les llavors i fruits, els cereals millor documentats són els cereals d'hivern representats per l'ordi vestit (*Hordeum vulgare*) i el blat nu (comú/dur) (*Triticum aestivum/durum*) que componen, de forma aclaparadora, la major part de les restes recuperades i donen peu a pensar que l'excedent agrícola emmagatzemat a l'interior de les sitges estaria format, majoritàriament per aquests cereals. El seu èxit s'explica per la seva rusticitat, la poca exigència a les condicions climàtiques i l'adaptabilitat a diferents tipus de sòls.

En segon terme, apareixen altres cereals considerats com a secundaris i estan representats per la pisana (*Triticum dicoccum*), el blat nu de tipus compacte (*Triticum aestivum/durum* tipus compactum), aquest últim amb una paper residual dins l'agricultura en el Turó de la Font de la Canya. Els cereals anteriors són dits d'hivern perquè la sembra s'efectua a la tardor. En canvi, altres cereals secundaris com el mill (*Panicum miliaceum*) i el panís (*Setaria italica*) són cereals en els que la sembra dels quals s'efectua a la primavera. Aquests cereals tenen una importància secundària però formen part de l'entramat agrícola i són necessaris per al funcionament del cicle productiu agrícola.

Pel que respecta al cultiu de les lleguminoses, la millor representada és la llentia (*Lens culinaris*) seguida de la guixa (*Lathyrus sativus*) i la veça (*Vicia cf. sativa*), aquestes dues últimes amb una presència molt reduïda. Les lleguminoses tenen una importància vital en aquest tipus d'agricultura, atès que el seu cultiu ajuda a la regeneració del sòl i a mantenir la fertilitat. També tenen un caràcter destacat en l'alimentació humana perquè són riques en proteïnes, equilibren la dieta i poden substituir aliments preuats com la carn quan aquesta escasseja.

Per altra banda, s'ha documentat la recol·lecció de fruits silvestres, una de les pràctiques de subsistència més antigues, com la figa (*Ficus carica*), la móra (*Rubus fruticosus/lidæus*) i la gla (*Quercus* sp.), que tindrien un paper important en la dieta dels habitants del Turó de la Font de la Canya.

L'únic fruïter cultivat és la vinya i és una de les descobertes més importants reflectida en aquest treball, perquè aporta dades inèdites sobre un tema cabdal de la protohistòria catalana. Les restes de *Vitis* apareixen a la meitat de les sitges estudiades i s'han recuperat un elevat nombre de llavors a la fase de la primera edat del ferro, circumstància inèdita en tot el territori català, a excepció d'algunes llavors de la mateixa cronologia trobades a l'assentament precolonial de Sant Martí d'Empúries (L'Escal, Alt Empordà) (Buxó 1999). En aquest sentit, la importància que adquireix el vi i la vitivinicultura en les societats indígenes s'ha posat de manifest en multitud de treballs tal i com ho demostren diferents elements de la cultura material d'aquestes societats.

7.- Inventari dels materials arqueològics de la campanya de 2007.

U.E. 1254 (Sitja 121) (Segle IV aC.)

Ceràmica àtica de vernís negre

- 1.- 3 fragments de la base completa d'un petit bol de la forma Lamboglia 25, amb decoració de palmetes impreses al fons.
- 2.- 4 fragments de la base completa d'un petit bol de la forma Lamboglia 25, sense decoració evident de cap mena.
- 3.- 1 fragment del peu d'una escudella de la forma Lamboglia 21/22.
- 4.- 2 fragments informes.

Àmfora púnica ebusitana

- 5.- 11 fragments informes.

Àmfora púnica centremediterrània

- 6.- 1 fragment informe.

Àmfora púnica del Cercle de l'Estret

- 7.- 1 fragment informe.

Àmfora altres (grega?)

- 8.- 1 fragment informe.

Imitació local d'àmfora púnica ebusitana (gairebé segur!)

- 9.- 2 fragments informes.

Ceràmica ibèrica oxidada

- 10.- 1 fragment de vora vertical d'una olla o tenalla.
- 11 i 12.- 2 fragments de vora de sengles olles/tenalles amb llavi de "coll de cigne".
- 13 i 14.- 2 fragments de vora exvasada de sengles olles o gerrots, una d'elles amb decoració pintada.
- 15.- 54 fragments de vora exvasada, coll cilíndric i dues nanses bífides d'un gerrot, tal vegada una imitació de cràter, amb restes de decoració pintada bastant perduda.
- 16.- 6 fragments de vora i coll d'una gerra del tipus enòcoa.
- 17.- 5 fragments de vora i de la nansa completa d'una gerra de nansa de cistella.

- 18.- 1 fragment de vora d'un plat de vora reentrant.
- 19.- 21 fragments que donen el perfil complet d'una safata fonda amb nanses "de espuerta", probable imitació d'una lekané grega, amb decoració pintada.
- 20.- 2 fragments de vora i bona part del cos d'una tapadora de tanca hermètica, amb el llavi bisellat i una orelleta lateral perforada. Presenta diverses perforacions al llarg del cos, clarament "ante-coctionem" (similar a les anomenades "formatgeres").
- 21.- 9 fragments que donen el perfil complet d'un plat o plat/tapadora.
- 22.- 3 fragments d'una base completa amb peu anular d'una olla o gerrot.
- 23 a 26.- 4 fragments de bases còncaves de sengles gerres o gerretes.
- 27 a 37.- 11 fragments de nanses d'àmfora.
- 38.- 1 fragment de vora d'un broc.
- 39.- 4 fragments informes, amb decoració pintada.
- 40.- 271 fragments informes.

Ceràmica ibèrica reduïda

- 41.- 3 fragments de vora, cos i nansa completa d'una gerreta bicònica.
- 42.- 1 fragment de vora d'un plat o bol de vora reentrant.
- 43.- 1 fragment de nansa de cinta d'una gerra o gerreta.
- 44.- 5 fragments informes.

Ceràmica a mà

- 45.- 19 fragments de vora lleugerament reentrant, llavi engruixit i girat vers l'exterior i bona part del cos globular d'una olleta, amb decoració d'una franja de petits triangles impresos i cos pentinat.
- 46.- 4 fragments de vora vertical i cos cilíndric d'una olla, amb decoració de diversos petits mugrons aplicats a l'alçada de l'espalla i cos lleugerament pentinat.
- 47.- 1 fragment de vora vertical d'una olla cilíndrica, amb decoració de motius incisos de línies obliqües, a més d'un mameló circular aplicat.
- 48.- 3 fragments de vora i cos d'una olla cilíndrica, amb decoració d'un cordó digitat.
- 49.- 1 fragment de vora d'una olla.
- 50.- 1 fragment de vora d'una tapadora.
- 51.- 14 fragments que donen el perfil complet d'un petit bol o tasseteta, de vora vertical, parets obertes i base plana, amb l'arrencament des del llavi d'una petita nansa sobreelevada del tipus "de espuerta".
- 52.- 1 fragments de vora i cos d'una tassa o bol de perfil hemiesfèric, amb l'arrencament des del llavi d'una nansa sobreelevada del tipus "de espuerta".
- 53.- 1 fragment de vora d'un recipient de parets gruixudes de forma indeterminable.
- 54 a 57.- 8 fragments de base plana de 4 individus d'olla.
- 58.- 1 fragment de l'arrencament del pom d'una tapadora.
- 59.- 12 fragments informes, amb decoració de cordons digitats o incisos.
- 60.- 81 fragments informes.

Material no vascular

61.- 1 fragment d'un cap masculí de terracota. Conserva la meitat de la cara i resta dubtós si es tractava d'una mitja cara aplicada a un suport o es tracta d'un bust seccionat per la meitat. El rostre presentat trets de tipus oriental o negroide (ulls ametllats i llavis molsuts). En algun punt s'observa que podria haver tingut decoració pintada.

62.- 4 fragments que donen les 2/3 parts del cos inferior d'un pondus, de forma rectangular i més aviat estret.

63 a 67.- 6 fragments de parts de pondera, dos d'ells de l'angle de la peça, probablement pertanyents a diversos individus diferents.

Metalls

- 31 fragments d'escòria fèrrica, algun d'ells de grans dimensions (un sembla ser un panot gairebé sencer) i d'altres amb l'aparença de ceràmica molt vitrificada.

Material constructiu

- 1 fragment de grans dimensions i molt gruixut d'un bloc de fang cru amb moltes improntes vegetals i alguna superfície llisa, molt probablement part de la coberta de fang d'un habitatge.

Fauna

- Una caixa de fruita plena, amb centenars de fragments, molts d'ells parts de banyes força ben conservades.

U.E. 1256 (Sitja 122) (Segle VII aC.)

Ceràmica a mà

1.- 30 fragments que donen el perfil complet d'una urna de petites dimensions, amb peu anular alt (amb dues perforacions contraposades, per a penjar la peça), cos globular i vora exvasada de llavi recte. Té la superfície externa brunyida i decoració de tres acanalats horitzontals a l'espatlla.

2.- 16 fragments que donen el perfil complet d'una urna de petites dimensions, amb peu anular (sense perforacions conservades), cos carenat de tendència bicònica i vora exvasada de llavi recte. Conserva la superfície externa brunyida només al llavi (perduda al cos) i no té decoració acanalada de cap mena.

3 a 6.- 7 fragments de vora exvasada de llavi recte de 4 individus d'urna de petites dimensions, amb la superfície brunyida.

7.- 2 fragments de vora, amb llavi bisellat, d'una safata oberta de parets rectes o plat/tapadora.

7bis.- 1 fragment de vora d'una urna de grans dimensions, còncava a la cara interna i amb decoració acanalada de motius en forma d'espiga a la part superior del llavi, a més de la superfície molt brunyida.

8.- 3 fragments que no enganxen d'un mateix peu alt amb decoració de perforacions circulars grans o peu calat d'una urna de grans dimensions, amb la superfície brunyida.

9.- 2 fragments informes, amb decoració de cordons digitats.

10.- 39 fragments informe, la gran majoria amb superfície brunyida conservada.

Material no vascular

11.- 4 fragments amorfs de paviment o arrebossat de terra o fang cru.

12.- 9 fragments amorfs d'arrebossat o, tal vegada, de la superfície interna d'un contenidor o similar de fang cru.

Fauna

- 2 fragments.

U.E. 1258 (Sitja 123) (Segle VII aC.)

Ceràmica a mà

1.- 18 fragments de vora exvasada i terç superior d'una tenalla o contenidor de grans dimensions, amb decoració de diversos cordons digitats horitzontals al llarg del cos de la peça.

2.- 11 fragments de vora exvasada i terç superior d'una tenalla o olla de grans dimensions, amb decoració d'un cordó digitat a la base de la vora i diversos cordons llisos horitzontals al llarg del cos de la peça.

3.- 1 fragment de vora exvasada d'una olla o tenalla.

4.- 1 fragment de vora exvasada de llavi recte d'una urna de petites dimensions.

5.- 1 fragment de vora d'un probable plat/tapadora, amb la superfície brunyida.

6.- 1 fragment de vora d'una tapadora.

7 a 12.- 6 fragments de base plana de sengles olles o tenalles.

13.- 14 fragments informes, amb decoració de cordons digitats i/o llisos, de vasos de grans dimensions.

14.- 8 fragments informes, amb la superfície molt brunyida.

15.- 50 fragments informes.

Ceràmica ibèrica a torn (INTRUSIONS)

16.- 10 petits fragments informes.

Metalls

- Un garbuix d'objectes metàl·lics van aparèixer agrupats en el fons de l'estructura. Eren ben visibles almenys un simpulum o cullerot i dos braçalets de bronze, a més d'algun estri indeterminable de ferro. Es va extreure en bloc de l'interior de la sitja i actualment està en curs de separació i restauració en el Centre de Restauració de Béns Mobles de la Generalitat de Catalunya.

Material constructiu

- 2 petits fragments de fang cru, de possibles tovots o d'arrebossat de parets.

Fauna

- 17 fragments.

U.E. 1262 (Sitja 125) (Segle VII aC.)

Ceràmica a mà

- 1.- 1 fragment de vora vertical exvasada, arrencament del cos i nansa completa d'una nansa de cinta d'una olla de grans dimensions, amb decoració d'un cordó digitat a la base de la vora.
- 2.- 1 fragment de vora vertical exvasada d'una olla de grans dimensions.
- 3.- 1 fragment de vora exvasada vertical d'una urna de petites dimensions, amb la superfície brunyida.
- 4.- 6 fragments informes, amb decoració de cordons digitats i/o llisos, de vasos de grans dimensions.
- 5.- 1 fragment informe, amb la superfície molt brunyida.
- 6.- 21 fragments informes.

Ceràmica ibèrica oxidada a torn (INTRUSIONS)

- 7.- 3 fragments informes.

Material constructiu

- 1 fragment de fang cru, de possible coberta o d'arrebossat de parets.

Fauna

- 21 fragments, alguns d'ells de grans dimensions.

U.E. 1266 (Sitja 127) (Segle VI aC.)

Ceràmica ibèrica oxidada

- 1.- 3 fragments de vora i arrencament de nansa bífida d'una tenalla del tipus "pithos", amb decoració pintada de bandes horitzontals.
- 2.- 66 fragments que donen el perfil complet d'una olla globular amb nanses bífides, amb un perfil derivat de les anomenades urnes tipus "Cruz del Negro" i amb decoració pinada de bandes horitzontals i línies ondulades verticals.
- 3.- 3 fragments de vora i coll d'una gerreta de cos globular, tal vegada amb la boca lobulada, amb decoració pintada de bandes horitzontals.
- 4.- 1 fragment informe, del cos i arrencament de vora, d'un plat, amb decoració de bandes horitzontals pintades a ambdues superfícies.
- 5.- 12 fragments informes, amb decoració pintada de bandes horitzontals.
- 6.- 6 fragments informes.

Ceràmica a mà

- 7.- 1 fragment de vora exvasada i cos d'una olla de perfil en "essa", amb decoració d'un cordó digitat.
- 8.- 2 fragments de vora lleugerament reentrant i cos d'una olla, amb decoració d'un cordó digitat.
- 9.- 1 fragment de vora exvasada d'una olla, amb decoració d'un cordó digitat.
- 10 a 14.- 8 fragments de vora de 5 individus d'olla.
- 15.- 1 fragment de vora d'una olleta, amb un mameló vertical aplicat que arrenca de la vora.
- 16 a 19.- 4 fragments de vora de sengles olletes, amb la superfície lleugerament brunyida.
- 20.- 1 fragment de vora, amb llavi acanalat, i cos d'una olla o cassola globular, d'una forma similar al tipus "caccabé".
- 21.- 1 fragment de vora de forma indeterminable.
- 22 a 26.- 6 fragments de base plana de 5 individus d'olla.
- 27 i 28.- 2 fragments de nanses de forma indeterminable.
- 29.- 1 fragment informe, amb un mameló en forma de mitja lluna i decoració impresa.
- 30.- 11 fragments informes, amb decoració de cordons digitats o llisos.
- 31.- 1 fragment informe, amb decoració de motius circulars impresos.
- 32.- 1 fragment informe, amb decoració de fins acanalats horitzontals i la superfície brunyida.
- 33.- 130 fragments informes.

Metalls

34.- 2 petits fragments d'una tija fina de bronze, de secció circular, d'un objecte indeterminable.

Material lític

35 i 36.- 2 fragments de pedres amb una cara plana, tal vegada petites parts de molins barquiformes.

Material constructiu

- 9 petits fragments informes de fang cru amb una superfície plana endurida, tal vegada parts d'un paviment o d'una llar de foc.
- 4 petits fragments amorfs de fang cru, amb força improntes vegetals, tal vegada part de cobertes o arrebossats de fang.

Fauna

- 18 fragments.

Malacologia

- 1 fragment d'una peça.

U.E. 1268 (Sitja 128) (Segle VII aC.)

Àmfora fenícia occidental

- 1.- 2 fragments informes.

Ceràmica comuna fenícia occidental

- 2.- 1 fragment informe, amb decoració d'una banda horitzontal pintada.

Ceràmica a mà

3 a 5.- 4 fragments de vora i cos de tres individus d'olla de mitjanes o grans dimensions.

6 i 7.- 4 fragments de vora de 2 individus d'olla, amb decoració de cordó digitat a la base de la vora.

8.- 15 fragments que donen el perfil complet d'una urna globular de mitjanes dimensions, amb peu baix anular i vora exvasada de llavi recte, amb la superfície brunyida.

9 a 11.- 3 fragments de vora, amb la cara interna còncava i llavi bisellat, molt probablement de sengles urnes, amb la superfície molt brunyida.

12.- 1 fragment de vora i cos d'una safata oberta de parets rectes o plat/tapadora, amb la superfície molt brunyida.

13 a 17.- 5 fragments de base plana de sengles olles o contenidors.

18.- 1 fragment de base amb peu alt anular d'una urna de mitjanes dimensions, amb la superfície molt brunyida.

19.- 1 fragment d'una base amb un peu anular molt baix, de forma indeterminable, amb la superfície molt brunyida.

20.- 2 fragments d'una nansa de cinta vertical, de forma indeterminable, amb la superfície molt brunyida.

21.- 9 fragments informes, amb decoració de cordons digitats.

22.- 1 fragment informe, amb decoració acanalada molt profunda, amb acanalats horitzontals i motius verticals tipus gallons, amb la superfície molt brunyida.

23.- 3 fragments informes, amb la superfície brunyida.

24.- 52 fragments informes.

Material constructiu

- 25 fragments informes de fang cru, la majoria amb moltes improntes vegetals i alguns amb superfícies planes molt evidents, amb tota probabilitats parts de la coberta de fang d'un habitatge.

Fauna

- 58 fragments.

U.E. 1270 (Sitja 129) (Entorn 200 aC.)

Àmfora púnica ebusitana

1.- 4 fragments informes.

Ceràmica ibèrica oxidada

2.- 1 fragment de vora d'una àmfora.

3.- 2 fragments de vora, amb llavi de "coll de cigne", d'una olla/tenalla, amb decoració pintada.

4.- 18 fragments de vora reentrant i cos d'una olla o tenalla carenada.

5.- 1 fragment de vora exvasada d'una olleta o gerrot.

6.- 6 fragments de vora exvasada i nansa completa d'una gerra de nansa de cistella.

7.- 1 fragment de vora d'un plat de vora reentrant.

- 8.- 2 fragments de vora, amb llavi solcat, d'una tapadora de petites dimensions.
- 9.- 26 fragments del cos complet i arrencament de la vora i de la base (i d'una de les nanses aplicades al cos) d'un *Kalathos* de grans dimensions, amb decoració pintada de motius vegetals i geomètrics complexos.
- 10.- 1 fragment de base còncava d'una gerra o gerrot.
- 11.- 1 fragment de nansa completa d'una àmfora.
- 12.- 2 fragments de nansa de cinta d'una gerra o gerrot.
- 13.- 8 fragments informes, amb decoració pintada.
- 14.- 193 fragments informes.

Ceràmica ibèrica reduïda

- 15.- 1 fragment de vora, amb llavi bisellat, i un aplic d'una orelleta perforada d'una tapadora de tanca hermètica.
- 16.- 4 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

- 17.- 7 fragments de la base plana d'una olla de perfil en "essa".
- 18.- 12 fragments informes.

Ceràmica a mà

- 19.- 1 fragment de vora vertical lleugerament reentrant d'una olla cilíndrica un pel carenada.
- 20.- 1 fragment de vora exvasada d'una olla de perfil en "essa".
- 21.- 1 fragment de vora d'una tapadora.
- 22.- 1 fragment de vora d'una forma indeterminable.
- 23.- 3 fragments de base plana d'una olla de grans dimensions o contenidor (sembla una dollia).
- 24.- 1 fragment informe, amb decoració d'un cordó digitat.
- 25.- 30 fragments informes.

Material constructiu

- 4 fragments amorfs de fang cru amb una superfície plana i aparentment endurida, tal vegada parts d'una llar o del paviment d'un habitatge.

Fauna

- 31 fragments.

U.E. 1272 (Sitja 130) (Segle VII aC.)

Àmfora a torn (?) de producció indeterminada

1.- 1 fragment de vora d'una peça del tipus T.10.1.2.1. La pasta és molt grollera, de color gris clar i la superfície presenta una mena d'engalba negrosa. És una imitació, local o exògena??. Podria ser ceràmica a mà?

Ceràmica a mà

2.- 6 fragments de vora i cos d'una olla de grans dimensions o contenidor, amb decoració de diversos cordons digitats horitzontals.

3.- 30 fragments de vora i cos d'una olla de perfil en "essa", amb decoració d'un cordó digitat a la base de la vora.

4 i 5.- 2 fragments de vora de sengles olles o contenidors, molt probablement de la mateixa peça.

6.- 1 fragment que dona el perfil gairebé complet (excepte el fons de la base) d'una olleta o urna de vora exvasada amb llavi recte, cos globular, base àpoda plana i una nansa de cinta, que presenta la superfície externa i interna força brunyida, d'una coloració vermelloso.

7.- 14 fragments de vora i cos d'una olleta o urna de vora exvasada amb llavi recte i cos globular, que presenta la superfície externa i interna força brunyida, d'una coloració marró clar.

8 a 10.- 4 fragments de vora d'olletes o urnes amb vora exvasada de llavi recte i superfície brunyida, amb tota seguretat pertanyents a una mateixa peça.

11.- 1 fragment del peu alt anular d'una urna, amb la superfície brunyida.

12 i 13.- 2 fragment de base plana de sengles olles o contenidors.

14.- 1 fragment de nansa de cinta d'una olla.

15.- 31 fragments informes, amb decoració de cordons digitats.

16.- 10 fragments informes, amb la superfície bastant o molt brunyida.

17.- 126 fragments informes.

Ceràmica ibèrica a torn (INTRUSIONS)

18.- 3 petits fragments informes.

Fauna

- 3 fragments.

U.E. 1282 (Sitja 135) (Segle VI-V aC., nivell una mica heterogeni)

Àtica de vernís negre (INTRUSIÓ)

1.- 3 petits fragments de vora d'una escudella de la forma Lamboglia 21.

Àmfora fenícia occidental o púnica del Cercle de l'Estret

2.- 2 fragments informes.

Ceràmica grisa monòcroma o grega d'occident (?)

3.- 1 fragment de vora reentrant, amb llavi de secció triangular, d'una tenalla o contenidor.

Ceràmica comuna itàlica (INTRUSIÓ)

4.- 1 fragment informe.

Ceràmica ibèrica oxidada

5 i 6.- 3 fragments de vora, amb llavi de "coll de cigne", de 2 individus d'olla/tenalla, amb decoració pintada.

7.- 2 fragments d'una base còncaua d'una gerra o olla.

8.- 2 fragments informes amb diverses estries o solcs "ante-coctionem" a la superfície interna, tal vegada del fons d'una peça tipus morter.

9.- 19 fragments informes, amb decoració pintada, la gran majoria bandes horitzontals.

10.- 50 fragments informes.

Ceràmica ibèrica reduïda

11.- 1 fragment de vora exvasada d'un vas carenat o gerreta caliciforme.

12.- 8 fragments informes.

Ceràmica a mà

13.- 2 fragments de vora d'una olla de grans dimensions o contenidor.

14 a 16.- 14 fragments de vora exvasada i cos de 3 individus d'olles de perfil es "essa", amb decoració d'un cordó digitat a la base de la vora.

17 i 18.- 2 fragments de vora de sengles olles o olletes amb decoració de cordó digitat.

19 a 28.- 11 fragments de vora de 10 individus d'olles.

29 a 32.- 4 fragments de vora exvasada de sengles olletes o urnes, amb la superfície brunyida.

33 i 34.- 2 fragments de vora de sengles tapadores.

35.- 2 fragments de base amb peu anular molt baix d'una olla de grans dimensions o contenidor.

36 a 44.- 21 fragments de base plana de 9 individus d'olles.

45 i 46.- 2 fragments de base amb peu alt anular de sengles urnes, una d'elles amb la superfície molt brunyida.

47.- 3 fragments de base amb peu alt anular d'un plat o d'una copa, tal vegada d'imitació de models àtics, amb la superfície brunyida.

48.- 1 fragment de nansa de cinta de forma indeterminable.

49.- 1 fragment d'un aplic o forma indeterminable.

50.- 27 fragments informes, amb decoració de cordó digitat.

51.- 2 fragments informes, amb la superfície brunyida.

52.- 101 fragments informes.

Material lític

- 2 pedres de dimensions mitjanes amb evidència de desgast o allisament a algunes de les seves cares.
- 5 peces petites, amb alguna traça probable d'allisament, tal vegada utilitzades com a pedres fogueres.

Material constructiu

- 5 fragments àmorfes, relativament gruixuts, de blocs de fang cru amb una cara totalment planera i aparentment endurida, tal vegada fragments de la sola d'una llar de foc o d'un paviment d'un habitatge.

Fauna

- 233 fragments.

Malacologia

- 2 fragments.

U.E. 1284 (Sitja 136) (Entorn 200 aC.)

Ceràmica àtica de vernís negre

- 1.- 1 fragment informe.

Taller de les Petites Estampilles

- 2.- 1 fragment informe.

Taller de Roses

- 3.- 1 fragment de vora d'un bol de la forma Lamboglia 27.
- 3bis.- 1 fragment del fons d'una escudella de forma indeterminada, amb decoració de diverses palmetes i incisions en forma de tiges que les uneixen, imitació evident de l'esquema decoratiu de les escudelles àtiques de les formes Lamboglia 21 o 22.
- 4.- 1 fragment informe.

Campaniana A

- 5.- 16 fragments de vora i cos d'un plat de la forma Lamboglia 36.
- 6.- 1 fragment de vora d'un bol de la forma Lamboglia 27ab.
- 7.- 9 fragments informes.

Àmfora itàlica

- 8.- 3 fragments informes.

Ceràmica comuna púnica ebusitana

- 9.- 1 fragment de vora d'un morter de la forma AE/20-I-167 de J.Ramon.

Ceràmica comuna púnica centremediterrània

10.- 3 fragments informes, d'un vas de parets fines, tal vegada una cassola.

Ceràmica comuna itàlica

11.- 1 fragment informe, del fons pla d'una cassola.

12.- 1 fragment informe, d'un vas de parets fines, tal vegada una cassola.

Ceràmica ibèrica oxidada

13 i 14.- 5 fragments de vora de dos individus d'àmfores.

15 i 16.- 3 fragments de vora, amb llavi de "coll de cigne", de dos individus d'olles o tenalles.

17 i 18.- 3 fragments de vora exvasada de dos individus de gerra.

19.- 1 fragment de vora d'un plat de vora reentrant.

20.- 3 fragments de vora d'una plat/tapadora de vora reentrant.

21 i 22.- 4 fragments de dues vores d'una mateixa peça de bol o tassa de parets verticals.

23 i 24.- 2 petits fragments de vora de forma indeterminable.

25 a 27.- 3 fragments de bases cònques de sengles gerres o gerretes.

28.- 1 fragment de base amb peu anular baix d'un plat o tapadora.

29.- 1 fragment de nansa de secció circular d'una olla o tenalla.

30.- 9 fragments informes, amb decoració pintada.

31.- 227 fragments informes.

Ceràmica ibèrica reduïda

32.- 2 fragments de base plana d'una gerreta o cubilet.

33.- 1 fragment de base àpoda d'una gerra, amb engalba exterior de color negre (intrusió del període de l'ibèric antic??).

34.- 15 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

35 i 36.- 2 fragments de vora molt probablement d'un mateix individu d'olla de perfil en "essa".

37.- 1 fragment de vora d'una tapadora.

37bis.- 1 fragment de base plana d'una olla.

38.- 8 fragments informes.

Ceràmica a mà

39.- 1 fragment de vora d'una olla cilíndrica amb decoració d'un cordó digitat.

40 a 58.- 19 fragments de vora de sengles olles.

59 a 64.- 6 fragments de vora de sengles tapadores.

65.- 1 fragment de vora d'un plat carenat, amb la superfície interna brunyida (intrusió del període de l'edat del ferro o de l'ibèric antic??).

66 i 67.- 2 fragments de bases planes de sengles olles.

68.- 22 fragments informes, amb decoració de cordons digitats.

69.- 193 fragments informes.

Material no vascular

70.- 1 fragment de $\frac{3}{4}$ parts d'un cercle retallat de ceràmica a mà.

Metalls

Ferro

71.- 1 fragment de la punta piramidal i arrencament de tija, de secció quadrangular, molt probablement d'un *pilum* o llança massissa d'època republicana.

72 i 73.- 2 fragments de tija, de secció quadrangular, de la mateixa peça n. 71.

74.- 4 fragments amorfs.

75.- 5 fragments d'escòria fèrrica

Bronze

76 i 77.- 1 fragments de 2 petites boletes o grumolls d'escòria de fosa.

78.- 2 petits fragments amorfs.

Altres

79.- 1 fragment informe de ceràmica vitrificada, tal vegada la paret d'un gresol de fosa.

Material constructiu

80.- 4 fragments de fang cru, amb una superfície plana, fins i tot endurida, part d'un probable paviment o de sola d'una llar de foc.

Fauna

- 65 fragments.

Malacologia

- 1 fragment d'una petxina tipus musclo.

U.E. 1286 (Sitja 138) (Segle VII aC.)

Àmfora fenícia occidental

1.- 1 fragment informe.

Ceràmica a mà

2.- 18 fragments que donen el perfil complet d'una urna de grans dimensions, amb peu alt anular, cos globular i vora exvasada de llavi recte. Presenta la superfície molt brunyida i decoració de fins acanalats horitzontals a l'espatlla de la peça.

3 i 4.- 1 fragment de vora exvasada de llavi recte i 5 fragments del cos globular amb tota probabilitat d'una mateixa urna de grans dimensions. Presenta la superfície brunyida i decoració de tres amples acanalats horitzontals a l'espatlla de la peça.

- 5.- 1 fragment de vora exvasada de llavi recte d'una urna de grans dimensions, amb la superfície brunyida.
- 6.- 10 fragments que donen el perfil complet d'una olla de petites dimensions, de base plana, perfil en "essa" i decoració d'un cordó digitat a la base de la vora.
- 7.- 1 fragment de vora d'una olla de perfil en "essa", amb decoració d'un cordó digitat a la base de la vora i un segon cordó amb incisions aplicat al llavi.
- 8 a 15.- 8 fragments de vora exvasada de sengles olles o urnes.
- 16 i 17.- 2 fragments de vora de sengles tapadores.
- 18 i 19.- 2 fragments de base plana de sengles olles.
- 20.- 8 fragments informes, amb decoració de cordons digitats.
- 21.- 22 fragments informes, amb la superfície externa brunyida.
- 22.- 49 fragments informes.

Material lític

- 23.- 1 fragment amorf de llosa plana amb possibles traces d'ús.
- 24.- 1 petita pedra amorfa amb la superfície relativament brunyida, tal vegada una pedra d'esmolador o pedra foguera.

Fauna

- 260 fragments.

Malacologia

- 1 petxina completa.

8.- Consideracions finals.

El Turó de la Font de la Canya es troba situat dins el territori conegut tradicionalment com a Cossetània (Asensio et alii 2001, 261-263) i avarca el període conegut com a primera i segona edat del ferro. L'excavació arqueològica ha permès constatar els trets característics d'un d'assentament amb funcionalitats de centre d'acumulació d'excedents agrícoles o *campes de sitges*, explícitament d'ordi vestit i de blat com demostren les anàlisis arqueobotàniques de llavors i fruits. Aquest aspecte explica la naturalesa i l'existència d'aquest tipus d'assentament. Recentment aquest model d'assentament s'ha definit en el marc de la Cossetània ibèrica amb el nom de nucli d'activitats econòmiques especialitzades (Asensio et al. 1998). Es caracteritzen per tenir un caràcter especialitzat, transformador i comercial. A més solen presentar una zona d'hàbitat de dimensions i petites en comparació amb la dedicada a les activitats econòmiques, com es fa palès al Turó de la Font de la Canya, on la part més extensa de la seva superfície està ocupada íntegrament i densa per estructures tipus sitja, essent la part d'hàbitat molt reduïda i no fortificada.

Aquests assentaments solen estar situats a prop d'algun nucli de poder, com en el cas que ens ocupa, l'*oppidum* d'Olèrdola (Olèrdola, Alt Penedès) amb indicis clars de nucli central vertebrador del territori des de la primera edat del ferro (Molist 2000; Asensio et al. 2006.). Una altre element diferenciador d'aquest tipus de d'assentament, present al Turó de la Font de la Canya, és la presència de materials d'importació d'una certa riquesa (Asensio et al. 2005 177-195; Jornet et al. 2004, 49-51), fet que evidencia el seu caràcter comercial.

A les rodalies del Turó de la Font de la Canya apareixen altres assentaments que poden desenvolupar uns rols semblats, encara que no han estat excavats de forma intensiva, com és el cas del Mas Castellar (Giró 1960-61 a Asensio et al. 2006, en premsa) o la Vinya d'en Pau (Giró 1947 a Asensio et al. 2006, en premsa; Ros 2003).

El Turó de la Font de la Canya presenta un tret diferencial, únic, pel fet d'evidenciar una estructura d'aquest tipus ja des d'un moment molt antic, amb

seguretat des del període ibèric antic i, fins i tot, possiblement també, ja des de la primera edat del ferro. Això certament és del tot atípic ja que, a jutjar per la resta de jaciments coneguts fins a l'actualitat aquest fenomen d'aparició de nuclis especialitzats en la reserva d'excedents cerealístics, tant sols sembla desenvolupar-se plenament ben entrat el període ibèric ple, és a dir, al llarg dels segles IV-III a. n. e. (Asensio *et al.* 2002, 129). Per altra banda, la fase de les darreries del segle III a. n. e., és a dir, de l'inici de la conquesta romana d'aquests territoris, representa el moment final d'ocupació del jaciment; fet que ens mostra que aquest model entra en crisi i desapareix a partir del control polític i econòmic de la zona per part de l'administració romana.

Aquesta campanya de l'any 2007 ha permès complir un dels objectius bàsics, exposats més amunt, com és el de continuar obrint en extensió la part oest de l'assentament, en un direcció de l'obertura practicada nord-est/sud-est. Així mateix, també s'ha procedit a tancar les estructures excavades d'anys anteriors amb l'objectiu de preservar la bona conservació d'aquestes.

Des del punt de vista de la recerca del jaciment, aquesta campanya ha comportat un avenç de consideració per dues troballes fonamentals. En primer lloc, l'exhumació a l'interior d'una de les sitges (SJ-123) d'un conjunt d'atuell de bronze formats per un *simpulum* i dos braçalets, fins ara no s'havien documentat elements rituals d'aquest tipus a l'assentament del Turó de la Font de la Canya. Les restes han estat restaurades al Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya i ha estat possible recuperar tot el conjunt de restes metàl·liques que no s'havien observat durant l'excavació arqueològica, perquè formaven tot un bloc de terra i restes metàl·liques. Entre els materials cal destacar, com dèiem, un *simpulum*, cinc braçalets un d'ells dentat, cinc anells i una petita anella, dons grans penjolls de forma circular, un penjoll amb pinces de depilar i un possible *scalptorium*, diferents bocins de lingots de bronze per a fondre, un botó i diferents elements de bronze d'un possible cinturó de cuir. Finalment, s'ha recuperat altres elements que no són de bronze, com una dena possiblement fabricada en ambre i diferents elements de ferro. La importància de la troballa d'aquest dipòsit de bronzes rau en el fet que apareix

clarament fora dels seus contextos habituals, es a dir, fora de contextos funeraris com es documenta en altres assentaments de les rodalies com Mas d'en Boixos (Pacs del Penedès, Alt Penedès) (Comunicació oral del Sr. Xavier Esteve) o a la zona vallesana com Can Roqueta (Sabadell, Vallès Occidental). Cal tenir present la proximitat del *simpulum* a la única estructura de tipus funerari documentada al jaciment (SJ-111) una inhumació individual, excavada la campanya del 2006, de la mateixa cronologia del s. VII a. n. e.

En segon lloc, l'excavació de la SJ -121, amortitzada clarament a les darreries del segle IV a. n. e., ens ha estat permès exhumar i documentar un fragment de relleu de terra cuita amb perfil antropomorf, ara com ara, de dubtosa procedència tot i que segueix en procés d'estudi per tal d'establir el seu lloc de producció. En aquest sentit, actualment s'està realitzant un estudi arqueomètric per part del Dr. Jaume Buxeda per tal d'indagar en la seva procedència. Tot i que l'estudi està en curs, tot sembla indicar que té una procedència atribuïble a la magna Grècia. Al nostre parer, aquest fragment de relleu no respon des del punt de vista tecnològic, ni arqueomètric, a cap producció ibèrica coneguda. Però, les característiques de la seva pasta no coincideixen, tampoc, en els trets més ben coneguts i identificables de cap de les tres àrees púniques d'occident: el sector del Mediterrani central, l'àrea del Cercle de l'Estret i l'illa d'Eivissa. Es tracta d'una pasta dura, compacta, de color vermellós, i força depurada, amb uns petits punts brillants com a elements de desgredant visible. Formalment es tracta d'un fragment de ll 20 cm. x a 15 cm. x g 8 cm. Aproximadament, la peça es troba treballada exclusivament per un dels seus costats on s'observa el perfil d'una figura antropomorfa amb trets orientalizants com els ulls ametllats, el mentó pronunciat o els llavis semítics. En aquest sentit, fins noves dades, estilísticament podríem establir l'origen del relleu del Turó de la Font de la Canya dins la coroplàstia púnica oriental, ja que aquesta peça està en procés d'estudi i de tramitació per la seva posterior restauració. Aquests tipus de peces en terracota estan clarament relacionades amb contextos culturals com santuaris; en el cas de la troballa del Turó de la Font de la Canya, representa un fenomen encara més sorprenent ja que es tracta clarament d'un assentament d'acumulació

d'excedents agrícoles, per tant el seu lloc d'aparició (amortitzada a l'interior d'una sitja) no respon en absolut als patrons imaginables per a un objecte d'aquesta naturalesa. Cal destacar que en el proper jaciment de Mas d'en Gual (El Vendrell, Baix Penedès) hi ha la mateixa associació entre dos elements bàsics: una concentració de sitges i l'aparició d'una figura de terra cuita aparentment de filiació púnica (Asensio et al. 2005 , 229). La seva aparició es pot entendre dins el marc més general de la conjuntura econòmica i social del món ibèric dins aquesta zona, es a dir, ens referim a un panorama on destaquen els intensos vincles, especialment de caire comercial, que s'han desenvolupat entre les elits indígenes i agents diversos del món púnic. L'altre punt que cal esmentar en aquest apartat és la comprovació definitiva de l'excepcional potencial del jaciment pel que respecta a la documentació de tipus arqueobotànic. En endegar una sistemàtica tasca de mostreig dels nivells exhumats, ha estat possible obtenir resultats positius en gairebé la major part de sitges excavades, sovint amb l'aparició de granes carbonitzades en quantitats veritablement excepcionals. A més, aquesta riquesa d'elements d'aquest tipus es distribueix regularment en estructures de tots els períodes documentats. És per aquesta raó que creiem plenament justificat destinar sistemàticament bona part dels esforços i dels recursos d'aquesta i de les futures campanyes d'excavació a la correcta recollides de la informació d'aquest tipus. En aquest sentit, s'ha engegat un estudi antracològic de les mostres de carbó de fusta a càrrec de la Dra. Raquel Piqué, per tal de contrastar les dades amb les carpològiques i conèixer millor el paleoambient i l'explotació dels recursos vegetals.

A tot això cal afegir la informació de qualitat que proporcionen els conjunts tancats com els que tractem, tant a nivell ceramològic (una part dels quals es troben en procés de publicació) com a nivell dels diversos tipus de restes que apareixen, també en abundància i per a totes les èpoques, en aquest jaciment (molins, materials constructius excepcionalment ben conservats, evidències metal·lúrgiques, tèxtils, etc.), així com les dades que oferiran els estudis faunístics.

En definitiva, tot plegat ens permet afirmar que el jaciment protohistòric del Turó de la Font de la Canya (Avinyonet del Penedès, Alt Penedès) esdevé una un

assentament de referència en la investigació sobre la base econòmica de la protohistòria d'aquesta zona, fet que, de fet, conforma l'objectiu central del projecte d'investigació de la Universitat de Barcelona on s'integren aquestes excavacions. Sens dubte, els camps de sitges són els tipus d'assentament més favorable per aquest objectiu, ja que conformen una evidència directa de la capacitat productiva de la societat que els utilitza (en base a l'estudi tipològic de les estructures i a la qüestió de les capacitats de les estructures de magatzem), sobre la gestió i comercialització dels excedents agrícoles (en base a la presència i quantificació de ceràmiques importades), sobre la seva evolució en el temps, etc. L'estudi de l'abundant evidència paleocarpològica i faunística permetrà, a més, aprofundir en la naturalesa precisa de les pràctiques agrícoles i ramaderes d'aquesta societat.

9.-Bibliografia

Alonso 1992

N. Alonso, *Conreus i agricultura a la plana occidental catalana en època ibèrica. Estudi arqueobotànic de Margalef (Torregrossa, el Pla d'Urgell) i Tossal de les Tenalles (Sidamon, el Pla d'Urgell)*, Quaderns d'Arqueologia del Grup de Recerques de "La Femosa", Artesa de Lleida, 1992.

Alonso 1999

N.Alonso, *De la llavor a la farina. Els processos agrícoles protohistòrics a la Catalunya Occidental*, Monographies d'Arqueologie Méditerranéenne, 4, CNRS, 1999.

Asensio et al. 1998

Asensio, D.; Belarte, C.; Sanmartí, J. i Santancana, J. (1998): "Paisatges ibèrics: tipus d'assentaments i formes d'ocupació del territori a la costa central de Catalunya durant el període ibèric ple", dins les *Actes del Congrés Internacional: Els Ibers, prínceps d'Occident*, Barcelona, pp. 373-385.

Asensio et al. 2000

D. Asensio, J. Morer i X. Cela, *Memòria científica del jaciment del Turó de la Font de la Canya (Avinyonet del Penedès, Alt Penedès). Campanya 2000*. Inèdit, 2000.

Asensio et al. 2001

D. Asensio, J. Morer, A. Rigo i J. Sanmartí, *Les formes d'organització social i econòmica a la cossetània ibèrica: noves dades sobre l'evolució i tipologia dels assentaments entre els segles VII-I aC*, a A. Martín, R. Plana (dirs): *Territori polític i territori rural durant l'edat del Ferro a la Mediterrània Occidental*, Actes de la Taula rodona celebrada a Ullastret, núm. 2, pàg. 253-271, 2001

Asensio et al. 2002

Asensio, D.; Francès, J. i Pons, E., "Les implicacions econòmiques i comercials de la concentració de reserves de cereals a la Catalunya costanera en època ibèrica", *Cypsela*, 14, 2002, p. 125-140.

Asensio et al. en premsa

D. Asensio, D. López, J. Mestres, N. Molist, A. Ros i M. R. Senabre, "De la primera edat del ferro a l'ibèric antic: la formació de les societats complexes a la zona del Penedès", a Actes de la II Reunió Internacional d'Arqueologia de Calafell, 2004, en premsa.

Asensio et al. 2005

D. Asensio, X. Cela i J. Morer, "El jaciment protohistòric del Turó de la Font de la Canya (Avinyonet del Penedès, Alt Penedès): un nucli d'acumulació d'excedents agrícoles a la Cossetània (s.VII-III aC). *Fonaments*, 12, 2005.

Asensio et al. 2005

D. Asensio, Jornet. R, López. D, Morer. J, "La troballa d'una màscara grotesca de terra cuita en el jaciment ibèric de Mas d'en Gual (el Vendrell, Baix Penedès". *Fonaments*, 12, 2005.

Buxó 1997

R.Buxó, *Arqueología de las plantas*, Ed. Crítica, 1997.

García 1998

J. García, *Turó de la Font de la Canya / El Pujolet (Avinyonet del Penedès, Alt Penedès)*. Memòria d'excavació inèdita. 1998.

Jornet et al. 2004

R. Jornet, D. López i J. Pou, "Introducció, assimilació i control del conreu de la vinya i la producció vinícola a Catalunya: EL cas del jaciment de la primera edat del ferro del Turó de la Font de la Canya (Avinyonet del Penedès)", *Oppidum*, 4, 2005, p.45-56

López 2004

D. López, "Primers resultats arqueobotànics (llavors i fruits) al jaciment Protohistòric del Turó de la Font de la Canya (Avinyonet del Penedès, Alt Penedès, Barcelona) segles VII – III a. n. e.", *Revista d'Arqueologia de Ponent*, nº14, pp. 149-177. Universitat de Lleida, 2004; Lleida.

Molist 2000

N. Molist, "L'oppidum cossetà d'Olèrdola. L'estapa ibèrica d'un assentament d'ocupació continuada". Sèrie Monogràfica del Museu d'Arqueologia de Catalunya-Girona, 19: *L'hàbitat protohistòric a Catalunya, Roselló, i Llegendoc Occidental. Actualitat de l'arqueologia de l'edat del ferro. Actes del XXII Col·loqui Internacional per a l'Estudi de l'Edat del Ferro*, Girona, p. 91-105.

Pedro et al. en premsa

PEDRO, M., ESTEVE, X., JORNET, R, LÓPEZ, D., FADRIQUE, T. *et. aliï*, "Pràctiques d'inhumació en contextos de primera edat del ferro (segle VII aC): noves troballes a l'àrea penedesenca". *Taula Rodona Internacional Les necròpolis d'incineració entre l'Ebre i el Tíber (ss. IX-VI aC)*. Museu Arqueologia Catalunya. 2008. (en premsa)

Ros 2003

A. Ros, "El camp de sitges de Vinya d'en Pau (Vilafranca del Penedès), revalorització dels materials dipositats al Museu de Vilafranca", *Revista d'Arqueologia de Ponent*, Lleida, 2003, p. 191-209

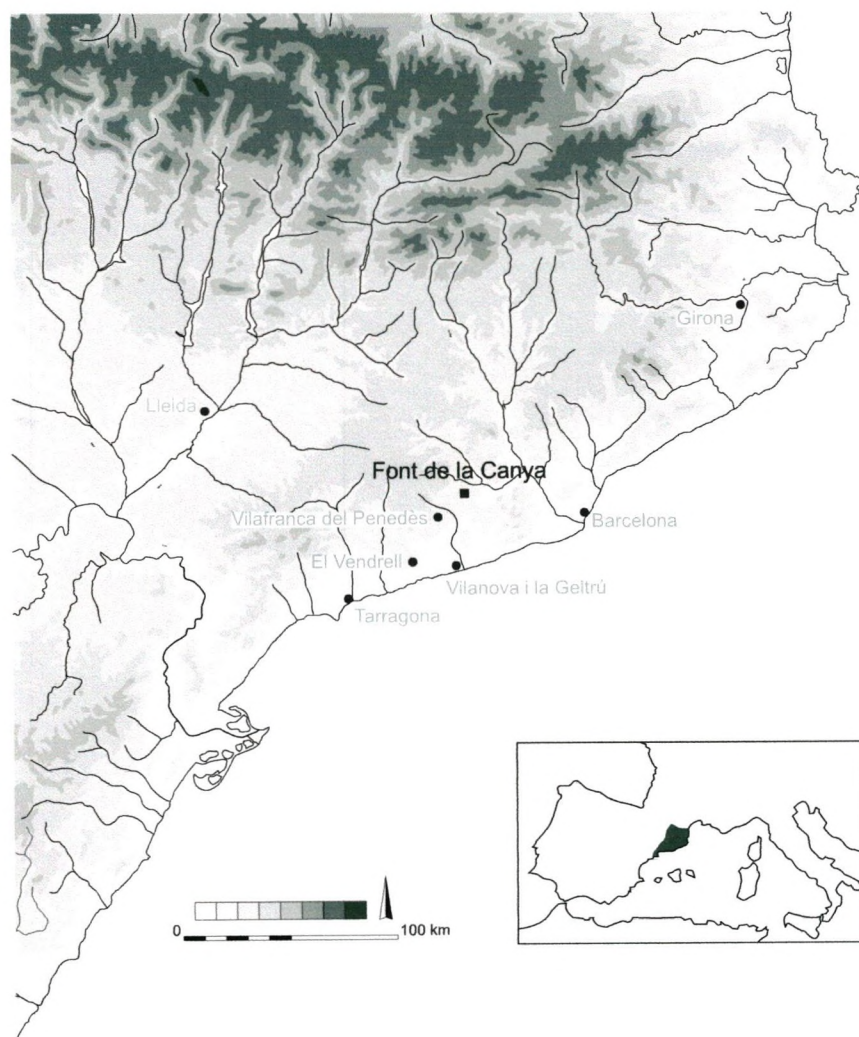

Fig. 1.- Mapa de situació de l'assentament protohistòric del Turó de la Font de la Canya (Avinyonet del Penedès, Alt Penedès, Barcelona).

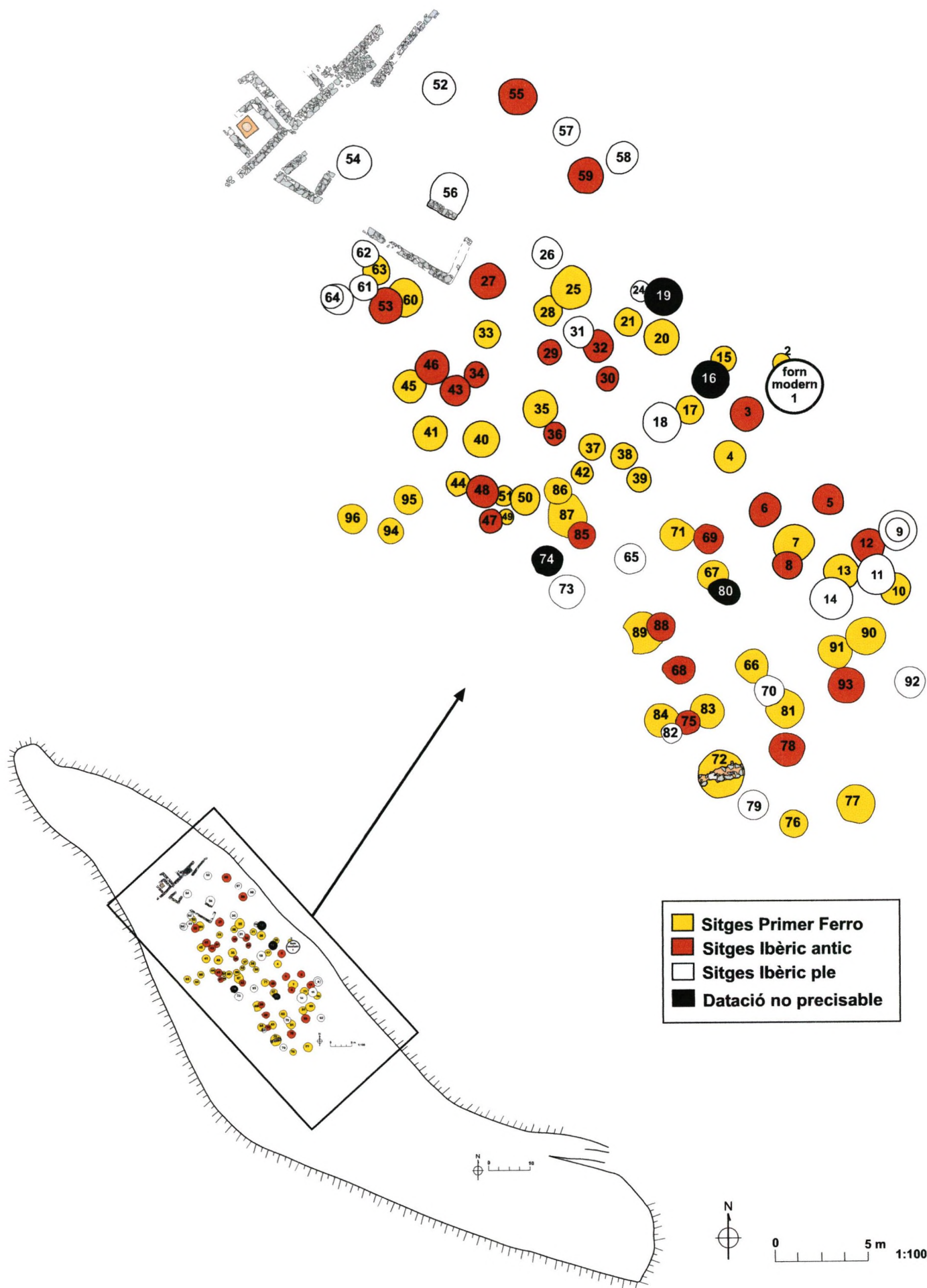

Fig. 2.- Planta general de l'assentament amb les estructures d'hàbitat del segle III a. n. e. i les sitges excavades

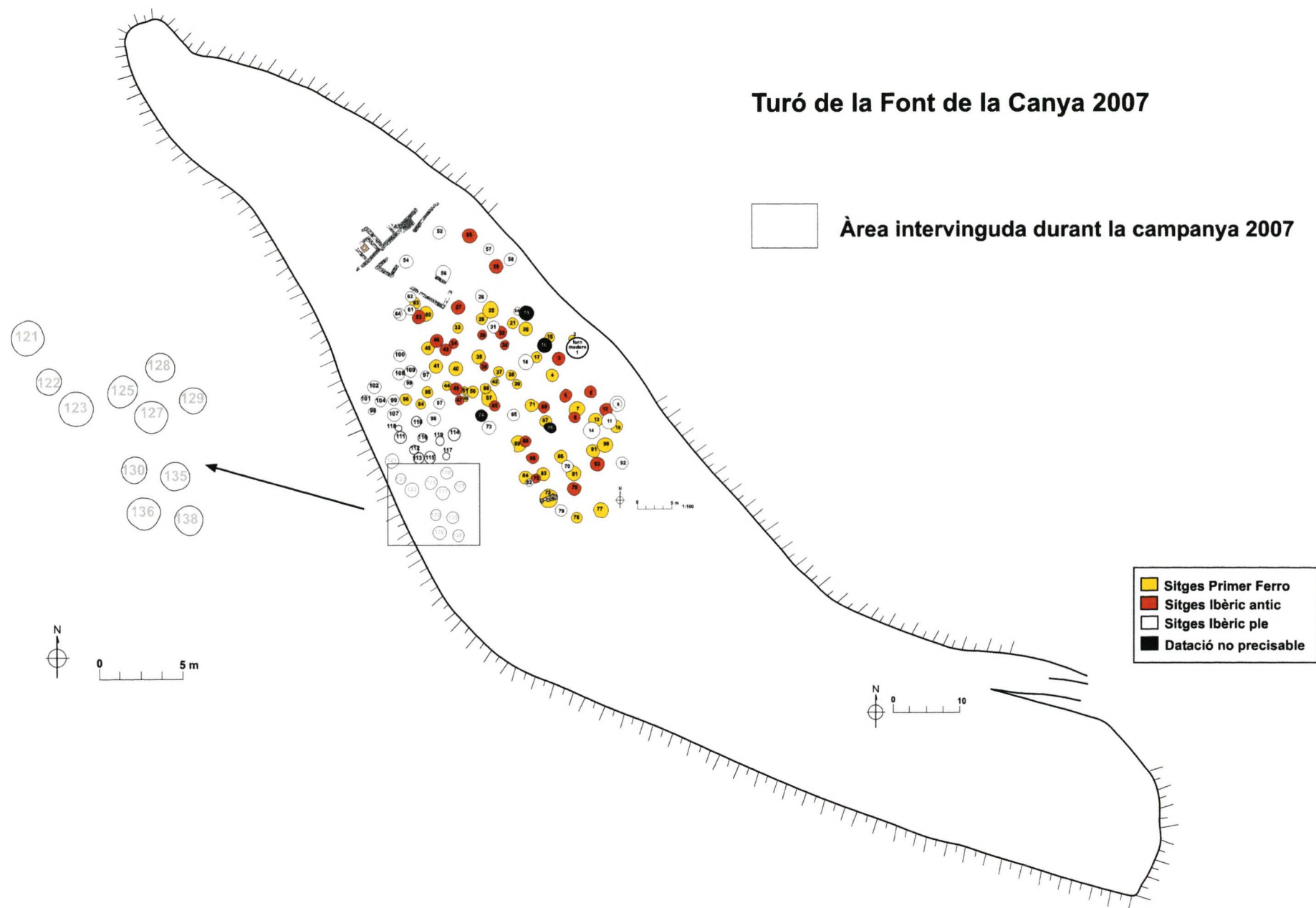
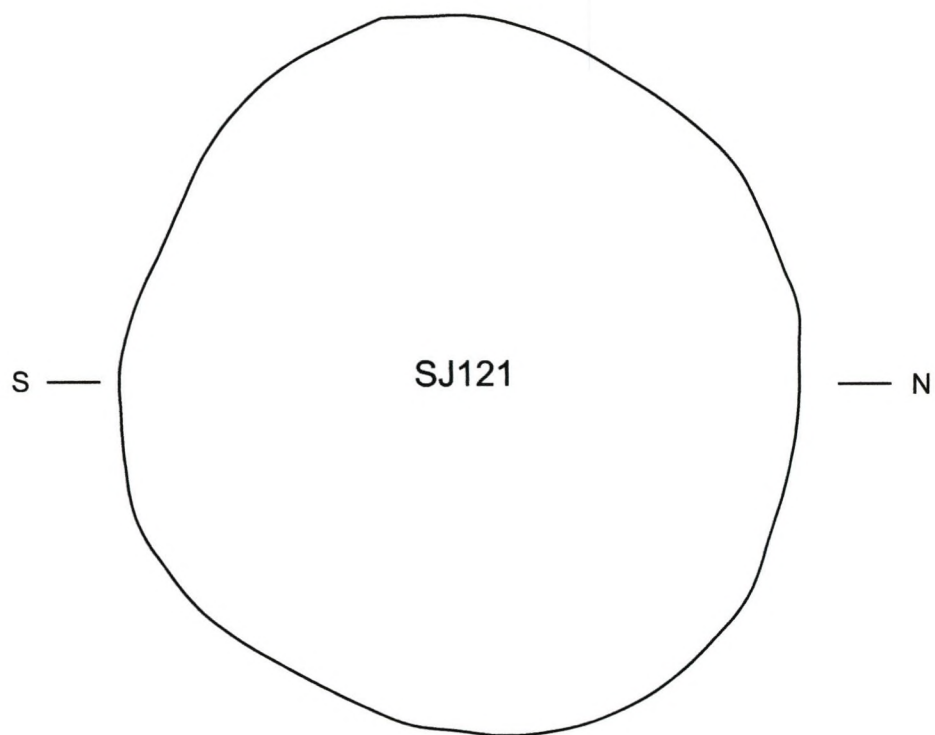

Fig. 3.- Planta general del Turó de la Font de la Canya. La part enmarcada correspon amb l'àrea intervinguda en la present campanya.

0 ————— 1m

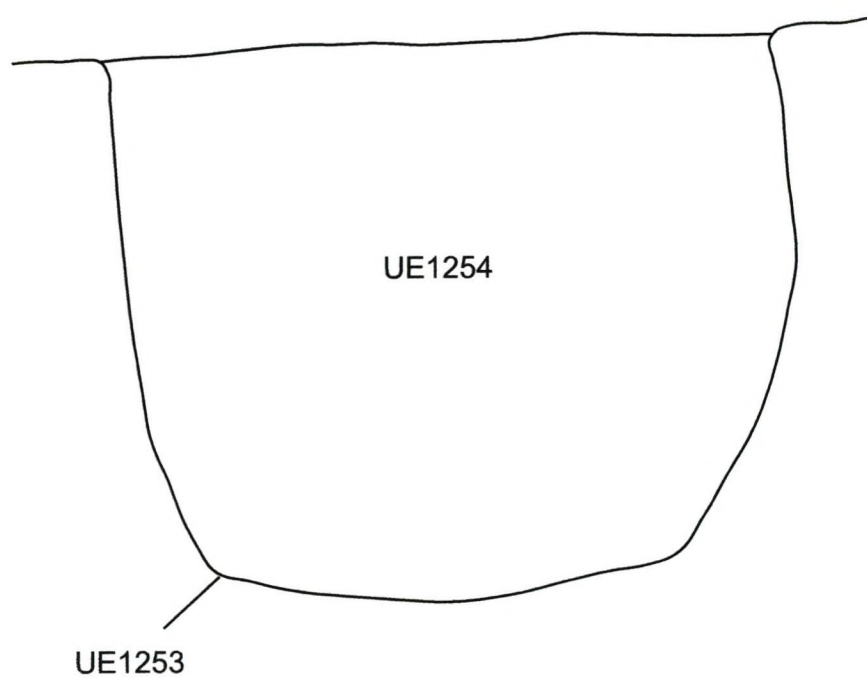

Fig. 4.- Planta i secció de la SJ121.

Fig. 5.- A dalt, inici de l'excavació de la SJ121. Abaix, moment de la troballa del cap masculí de terracuita.

Fig. 6.- A dalt, detall de la troballa in situ de la SJ121. Abaix, detall del cap masculí de terracuita abans de la seva restauració arqueològica.

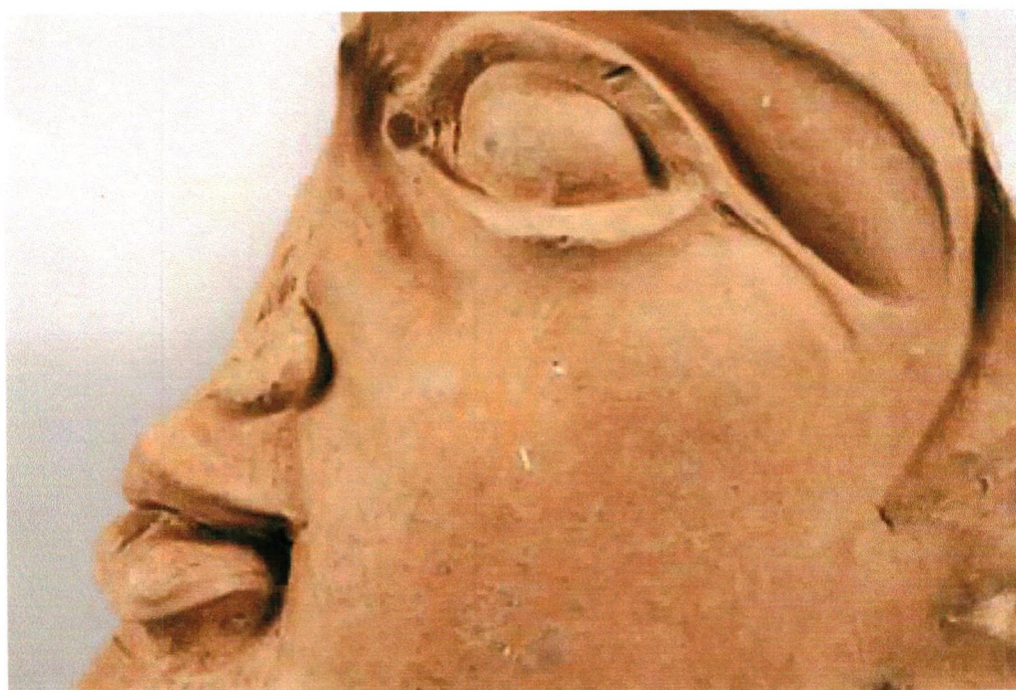

Fig. 7.- Sengles detalls del cap masculí de terracota després de la seva restauració arqueològica.

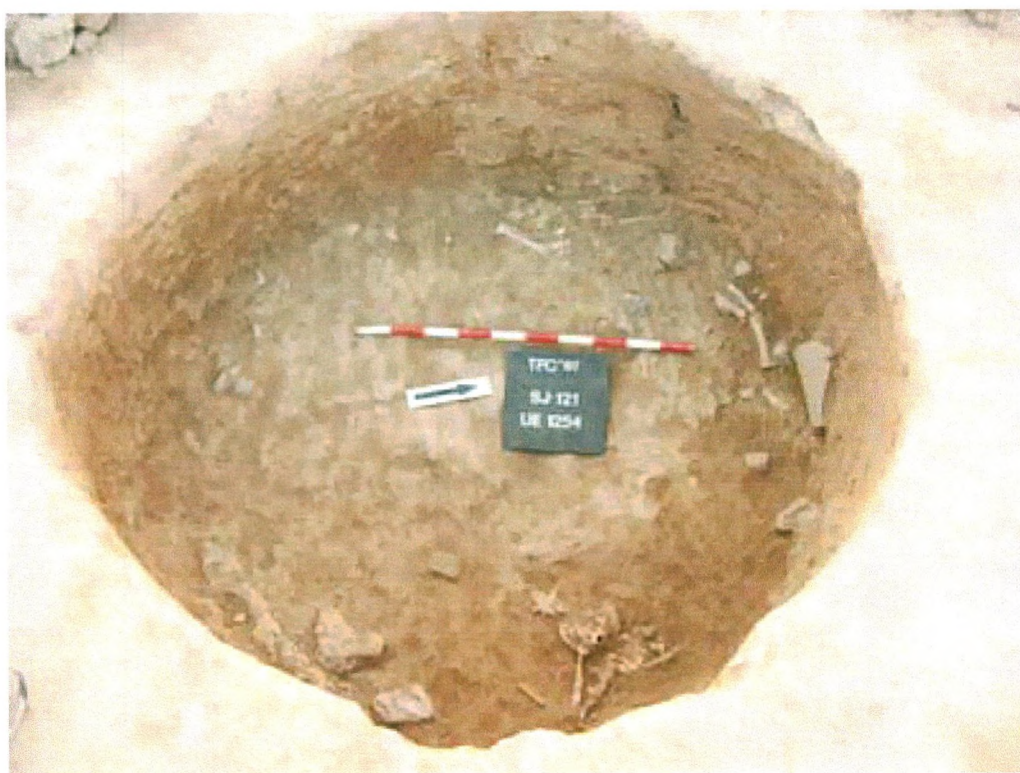

Fig. 8.- A dalt, detall de la terracota. Abaix, concentració de restes faunístiques a la part final de la SJ121..

Fig. 9.- A dalt, detall del conjunt faunístic Abaix, concentració de restes faunístiques a la part final de la SJ121, s'observa en primer terme diferents banyes de bou.

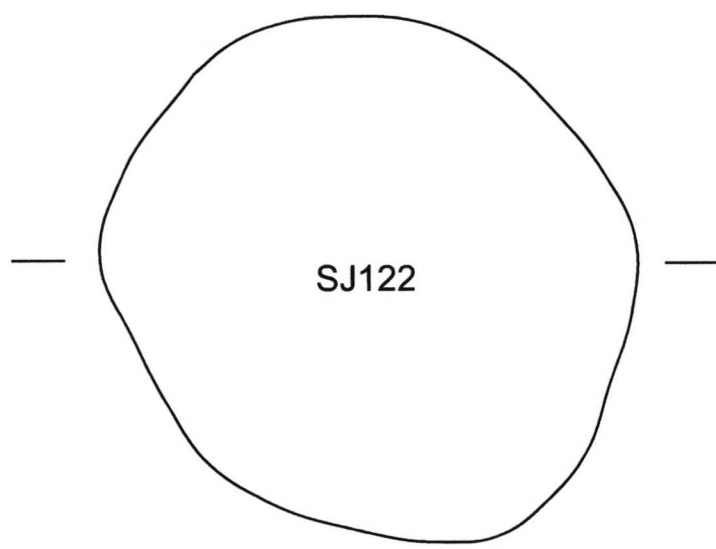
Fig. 10.- Vistes del conjunt abans de la seu aixecament per part de la Dra. Sílvia Valenzuela.

Fig. 11.- A dalt, vista del conjunt abans de la seu aixecament. Abaix, detall de les restes de porc.

Fig. 12.- Final de la sitja SJ121.

0 ————— 1m

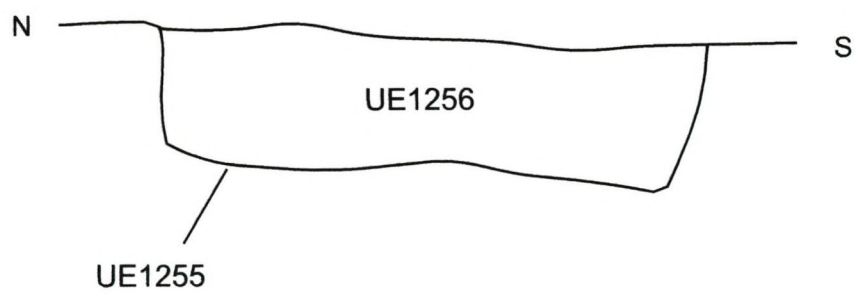

Fig. 13.- Planta i secció de la SJ122.

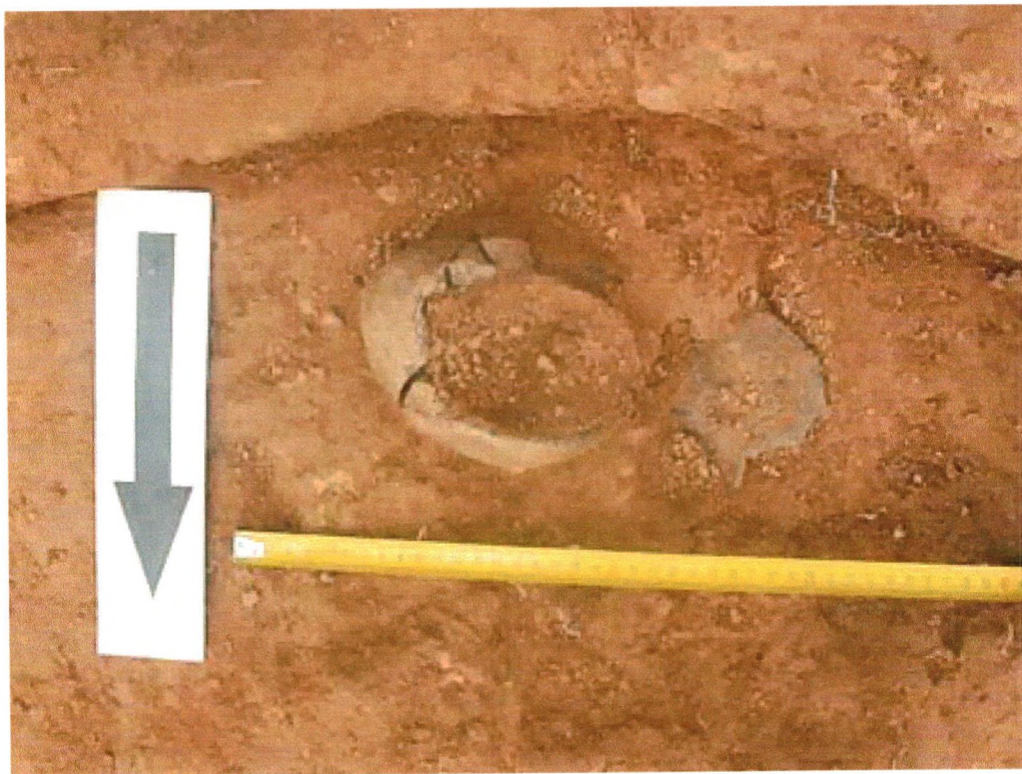
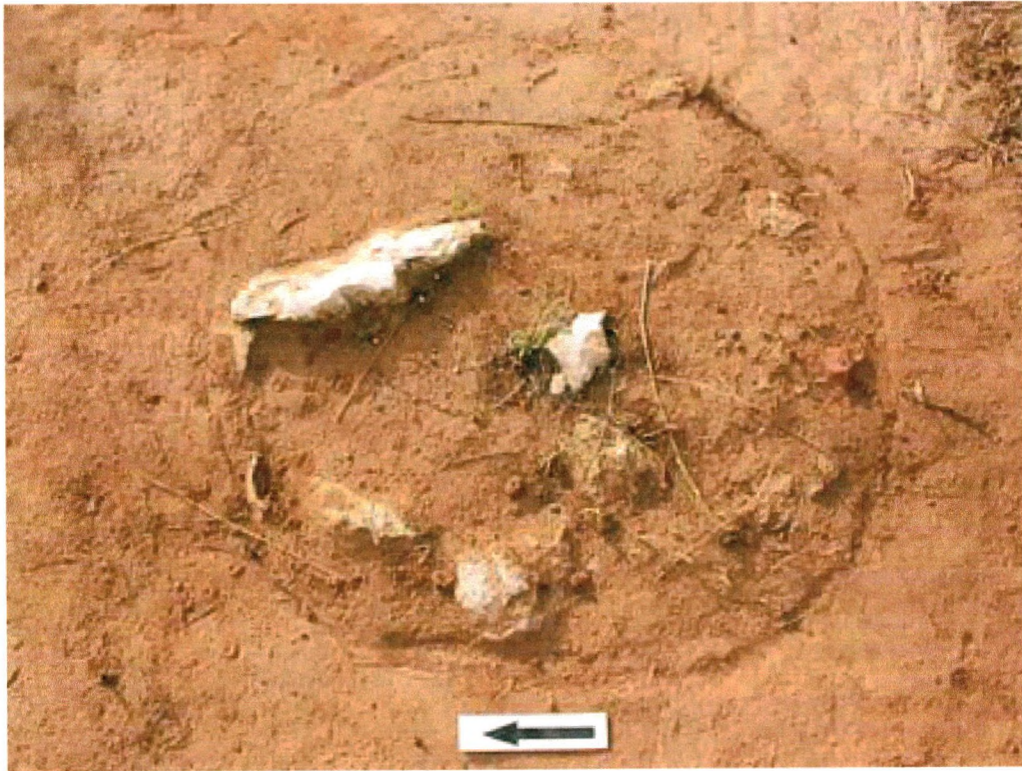

Fig. 14.-A dalt, inici de la SJ122. A baix, detall d'una urna de ceràmica a mà de petites dimensions.

Fig. 15.-Detall del final de la sitja SJ122.

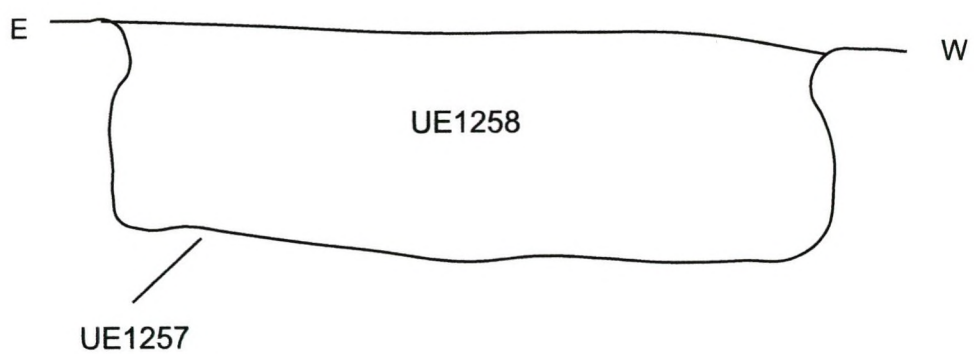
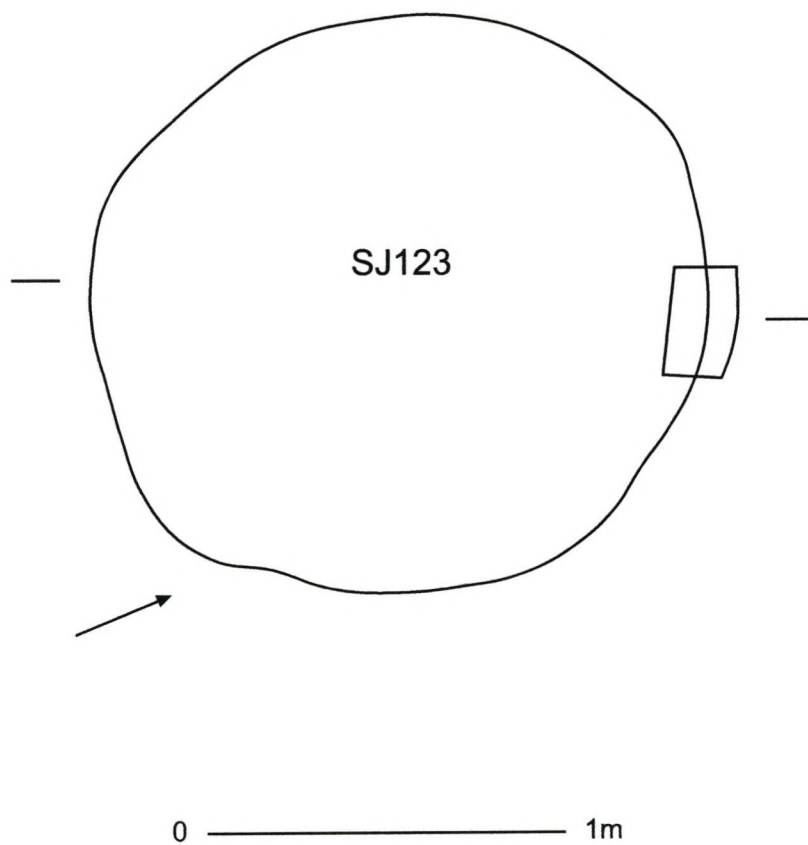

Fig. 16.- Planta i secció de la sitja SJ123.

Fig. 17.- A dalt, inici de l'excavació de la sitja SJ123 i detall dels tovots cremats. A baix, instantanea de la troballa del dipòsit de bronzes.

Fig. 18.- A dalt, detall del conjunt dins la SJ123. A baix, detall del *simpulum* i brazalets.

Fig. 19.- A dalt, vista del conjunt de bronzes abans de la seva consolidació i extracció. A baix, final de la SJ123.

Fig. 20.- A dalt, vista del conjunt de bronzes abans de la seva restauració.
A baix, *simpulum* de bronze. Fotografies CRBMC R. Maroto.

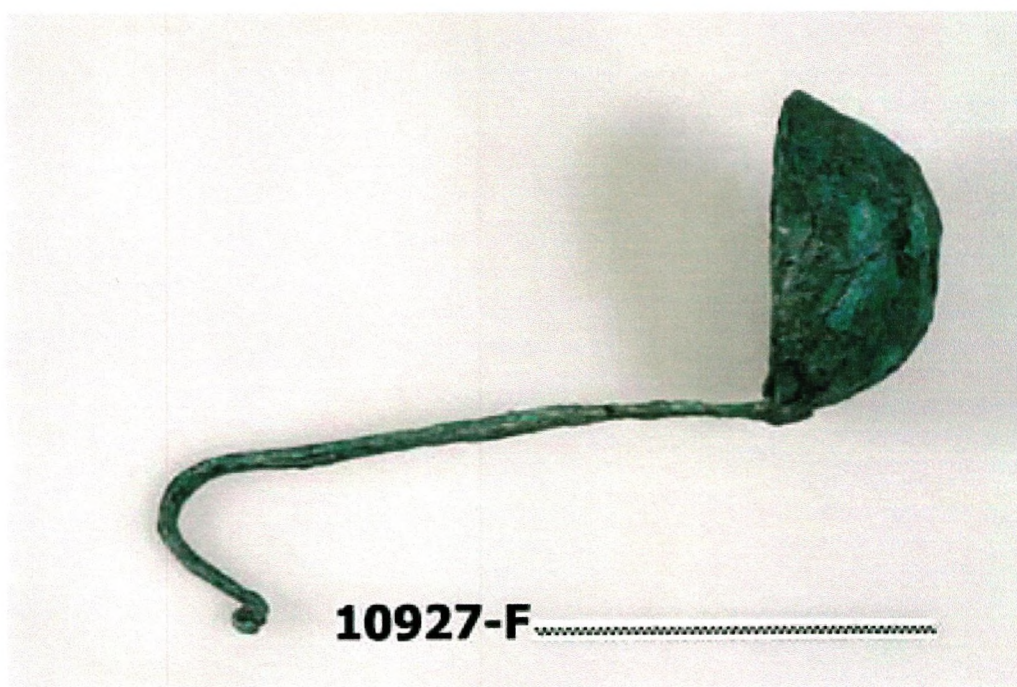

Fig. 21.- Detalls del *simpulum* de bronze. Fotografies de CRBMC R. Maroto.

Fig. 22.- Detalls del *simpulum* de bronze. Fotografies de CRBMC R. Maroto.

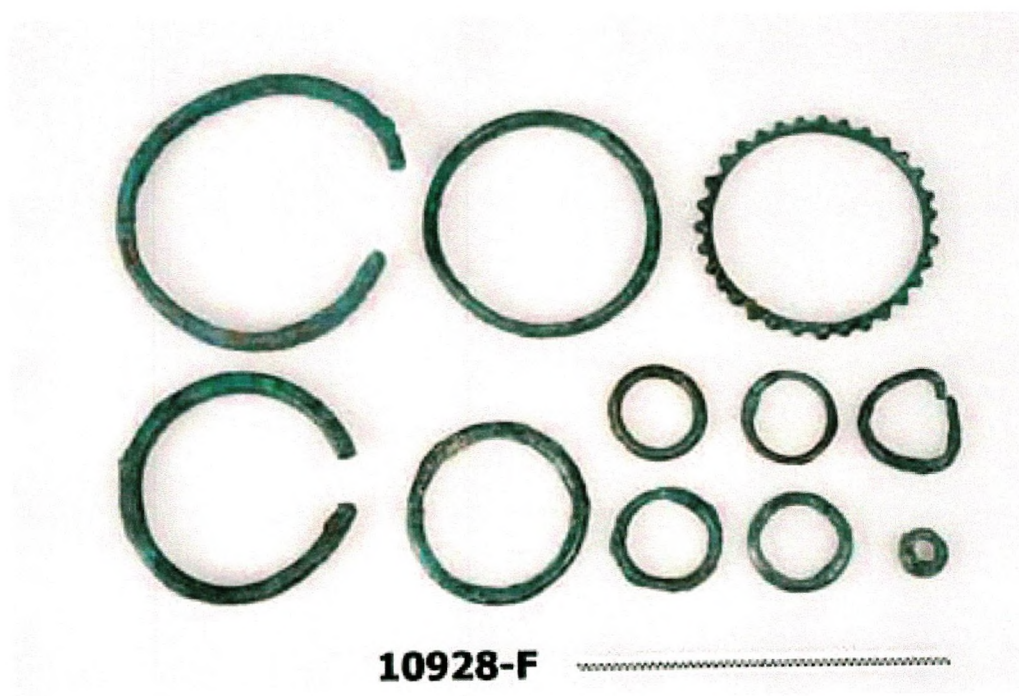

Fig. 23.- A dalt, detall del *simpulum* de bronze. A baix, conjunt d'anells i brazalets. Fotografies de CRBMC R. Maroto.

10928-F

10928-F

Fig. 24.- A dalt, detall del braçalet dentat de bronze. A baix, detall dels braçalets.
Fotografies de CRBMC R. Maroto.

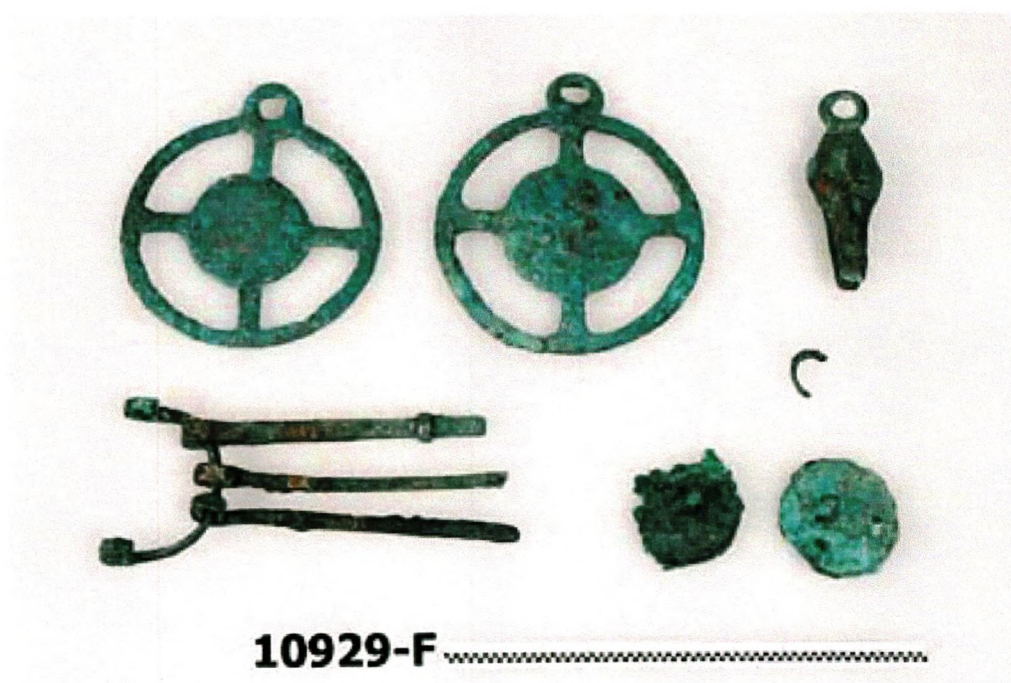

Fig. 25.- A dalt, conjunt d'elements de bronze: penjolls circulars, penjoll penjoll amb pinces de depilar, possible *scalptorium* i botó. A baix, detall dels penjolls circulars. Fotografies de CRBMC R. Maroto.

Fig. 26.- Detall dels utensilis de bronze per a higiene personal, amb pnces de depilar i possible *scalptorium*. Fotografies de CRBMC R. Maroto.

Fig. 27.- Detall d'un dels penjolls de bronze. Fotografies de CRBMC R. Maroto.

Fig. 28.- A dalt, detall de botó de bronze. A baix, fragment de possible anella o anell de bronze. Fotografies de CRBMC R. Maroto.

Fig. 29.- A dalt, detall petits panots de bronze, possiblement destinats a la fundició. A baix, elements de bronze que semblen formar part d'un cinturó. Fotografies de CRBMC R. Maroto.

Fig. 30.- Detall de les plaquetes de bronze del possible cinturó de cuir.
Fotografies de CRBMC R. Maroto.

10948-F

Fig. 31.- Vista i detall d'altres elements de ferro documentats. Fotografies de CRBMC R. Maroto.

Fig. 32.- Detall d'una dena possiblement fabricada amb ambre. Fotografies de CRBMC R. Maroto.

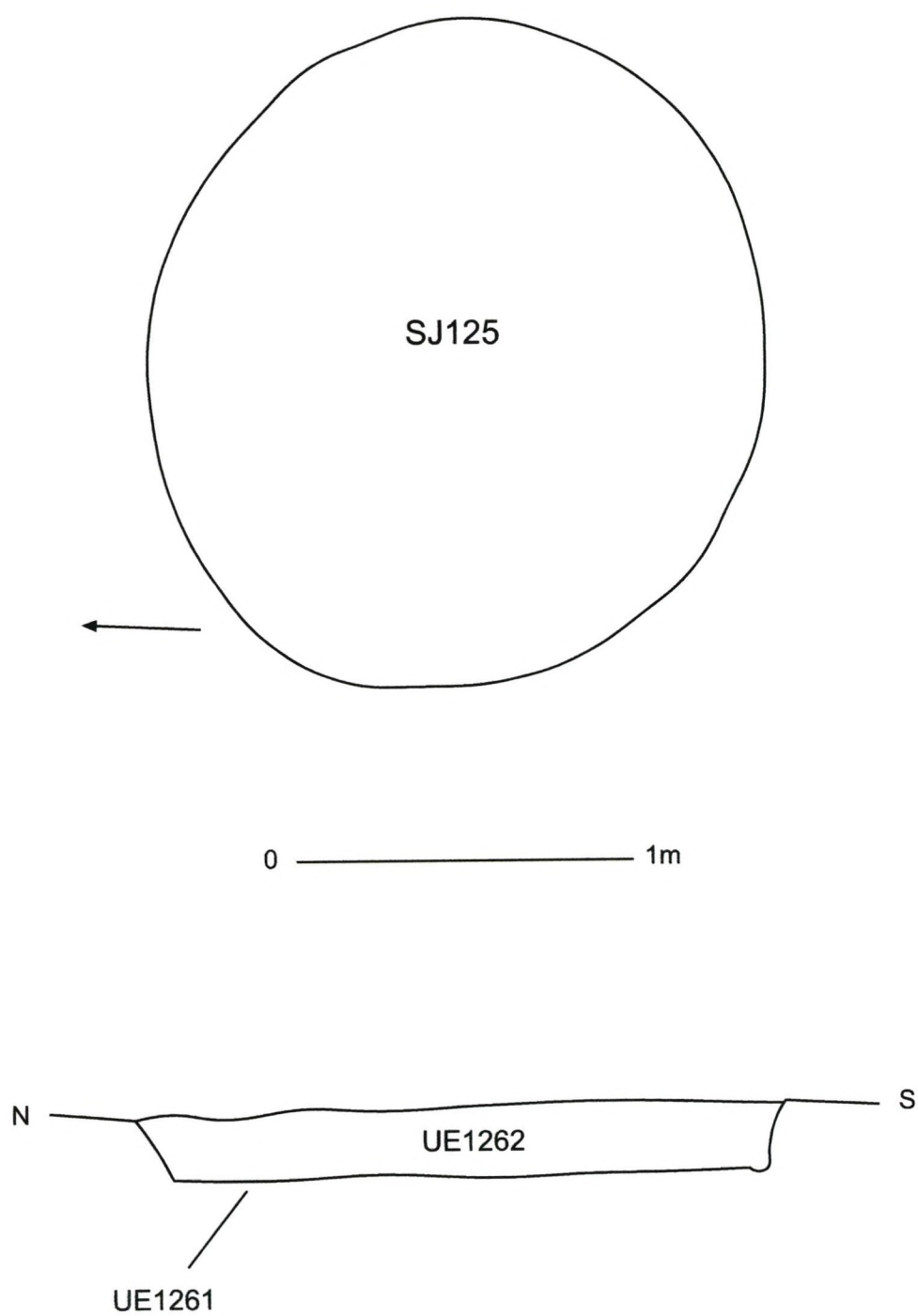

Fig. 33.- Planta i secció de la sitja SJ125.

Fig. 34.- A dalt, inici de l'excavació de la SJ125. A baix, la SJ125 un cop finalitzada la seva excavació.

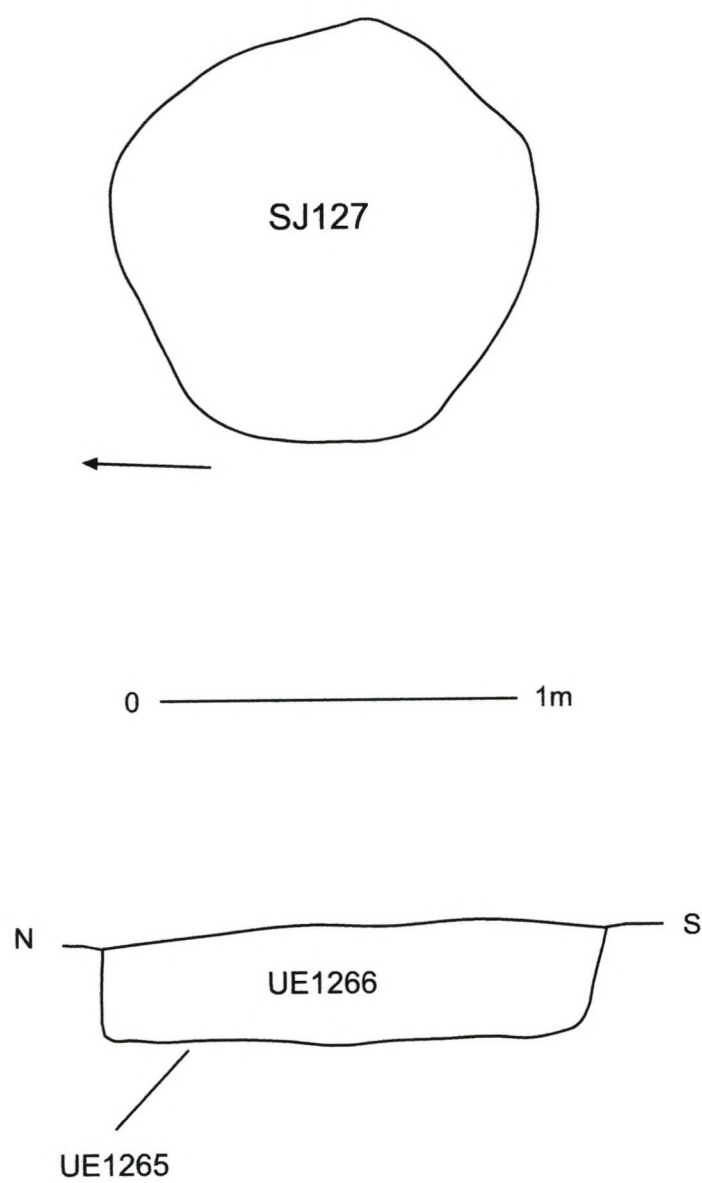

Fig. 35.- Planta i secció de la sitja SJ125.

Fig. 36.- Inici i final de l'excavació de la sitja SJ125.

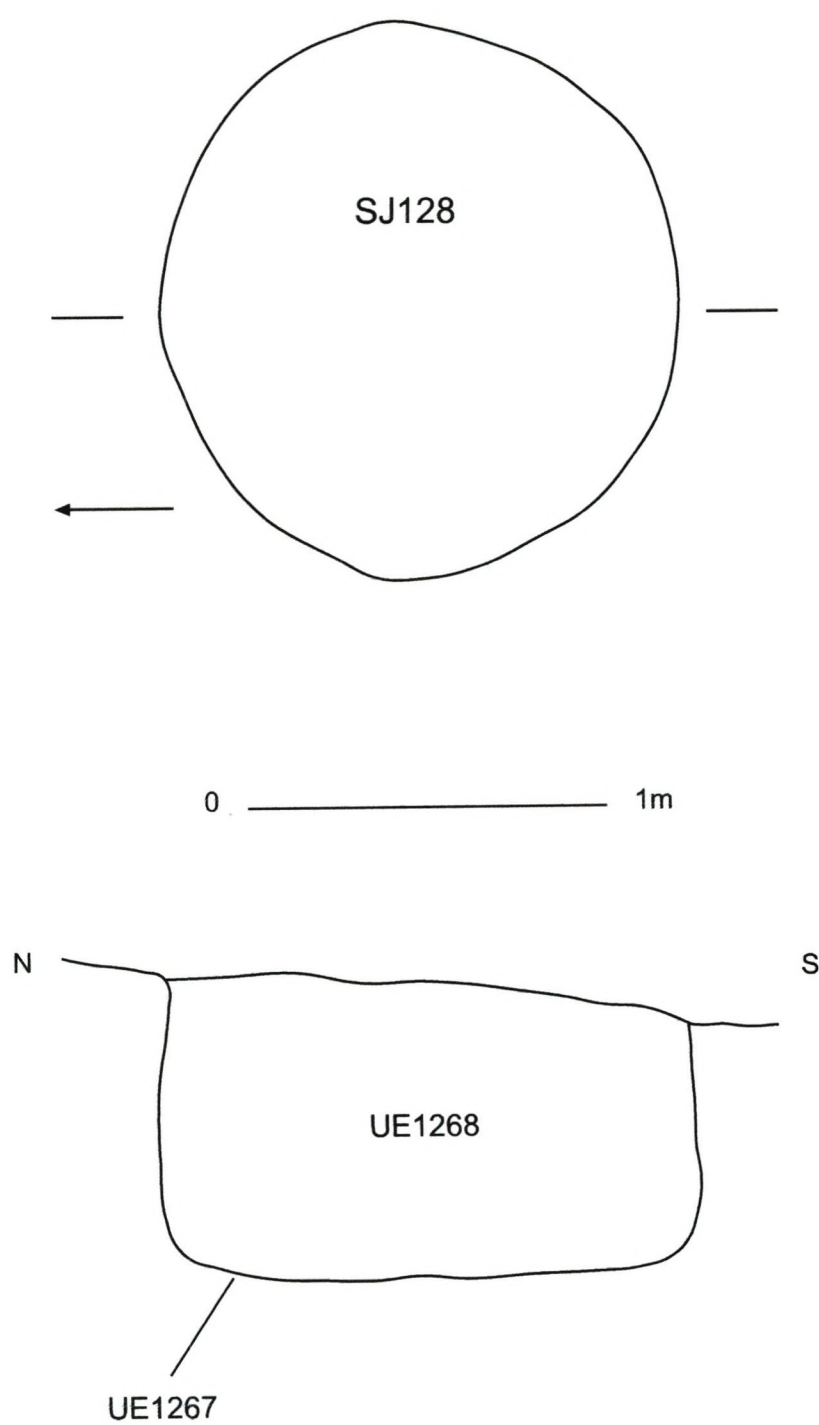

Fig. 37.- Planta i secció de la sitja SJ128.

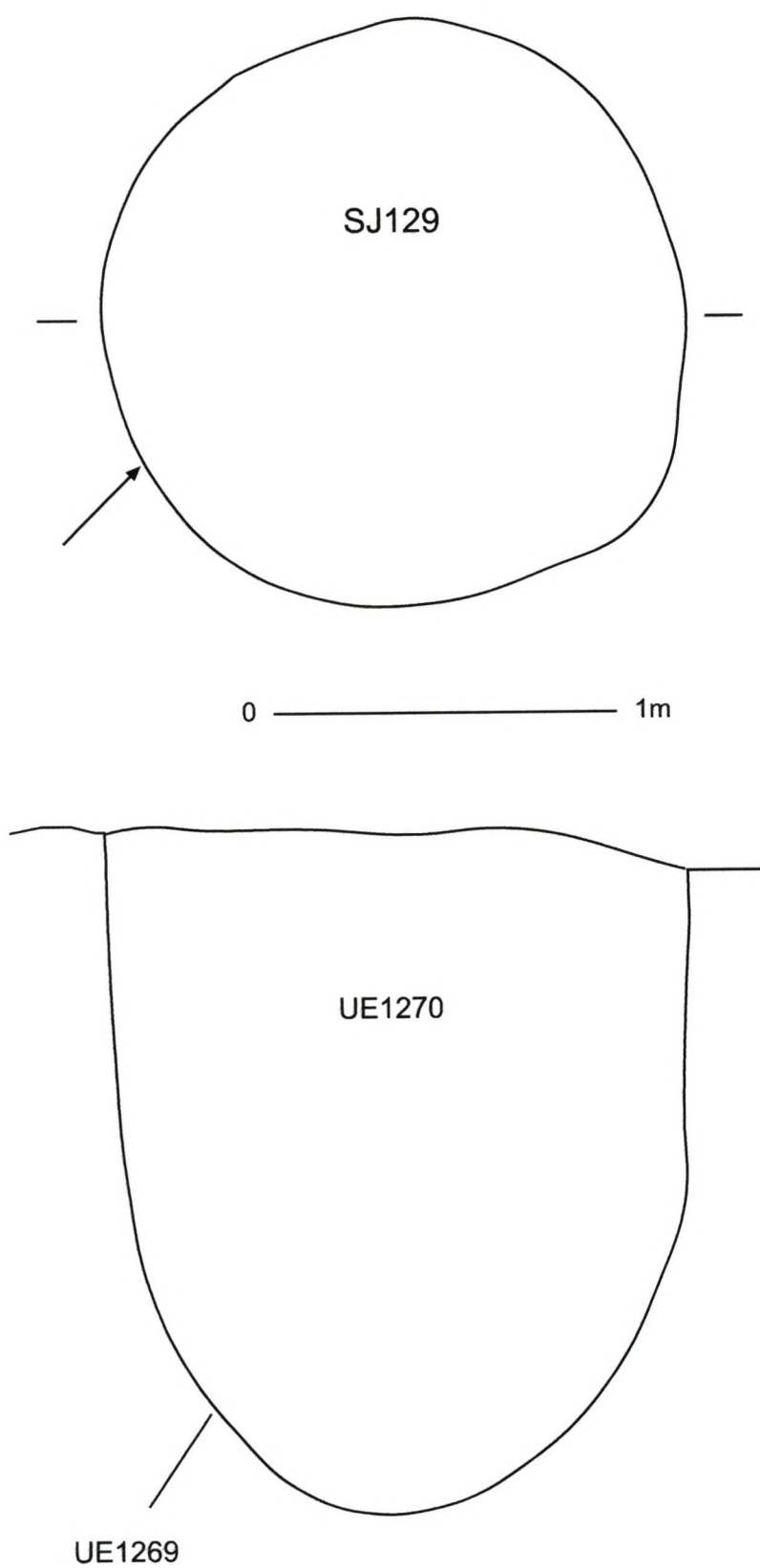

Fig. 38.- Planta i secció de la sitja SJ129.

Fig. 39.- Vista inicial i final de la sitja SJ129.

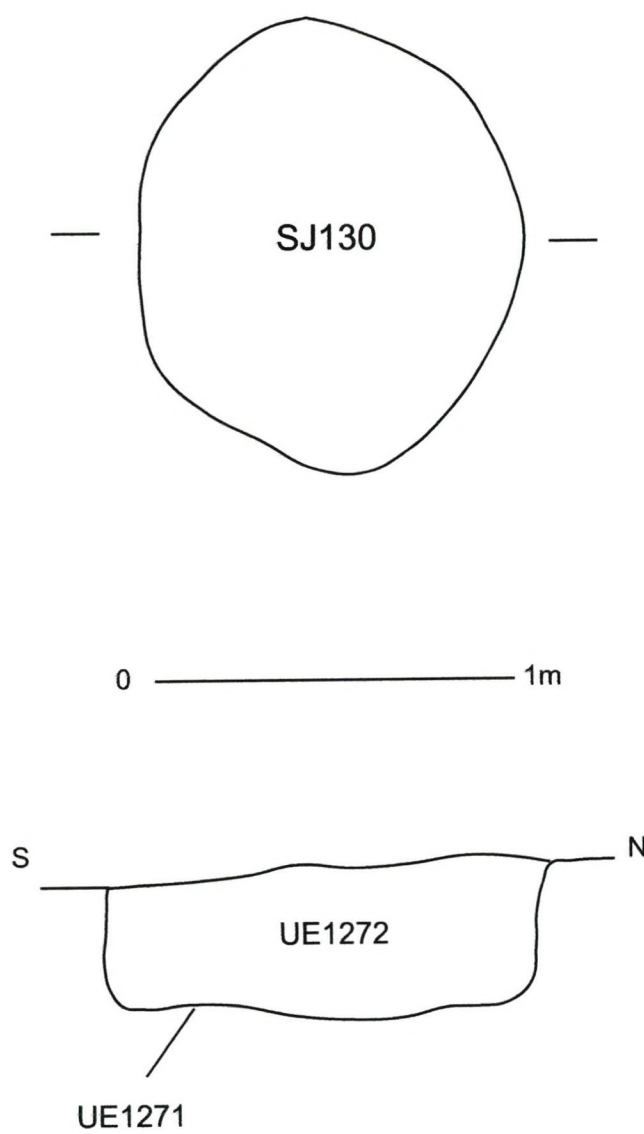

Fig. 40.- Planta i secció de la sitja SJ130.

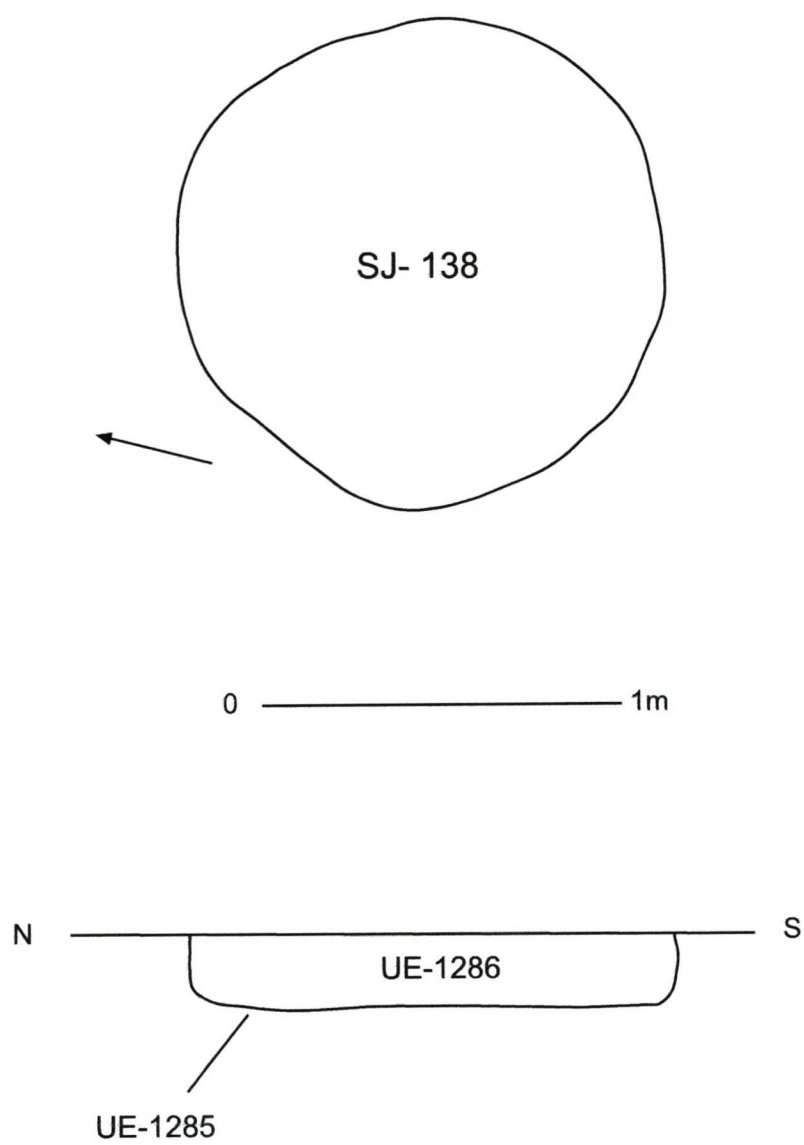

Fig. 41.- Planta i secció de la sitja SJ138.

Fig. 42.- Vista de la SJ138 un cop finalitzada l'excavació arqueològica.

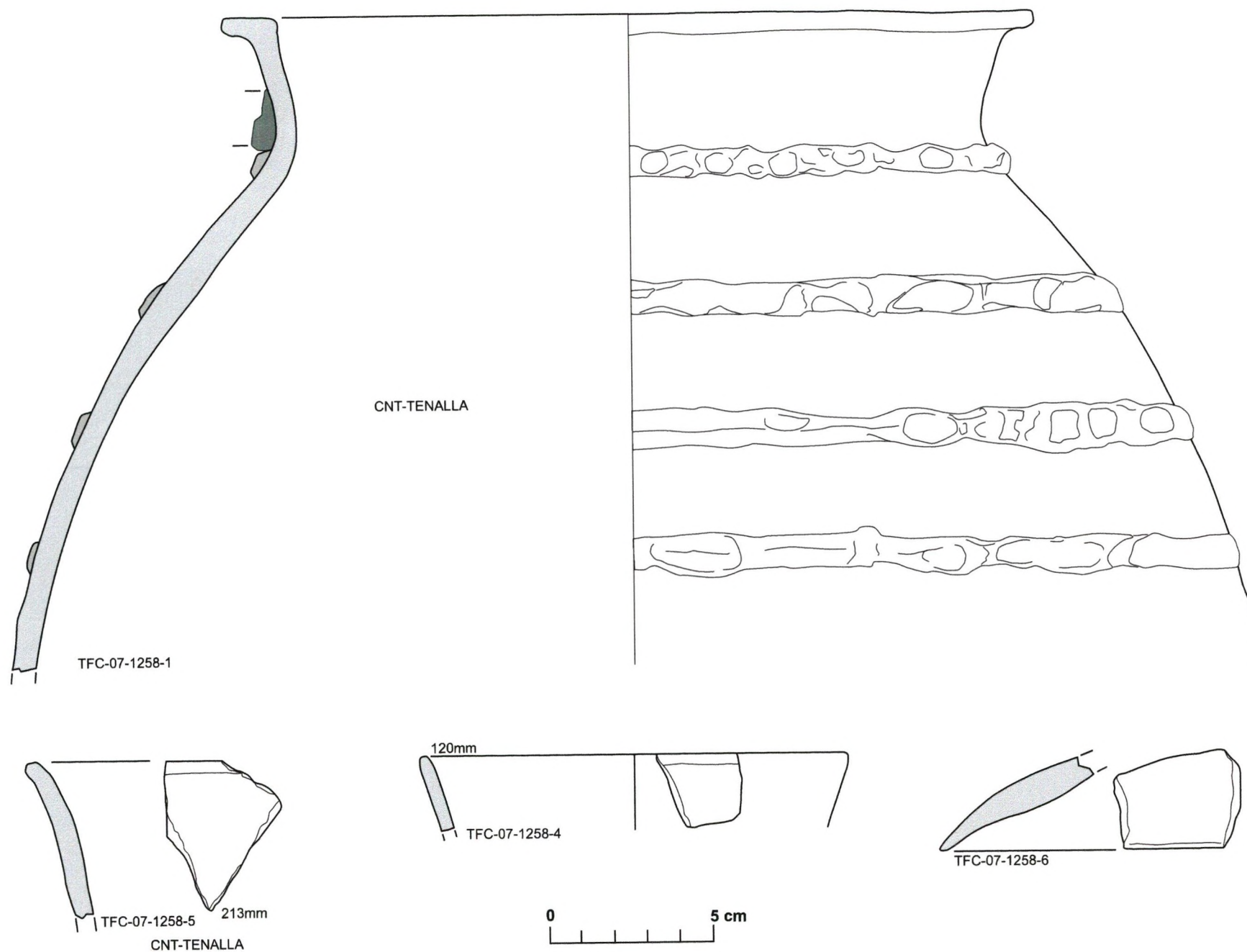

Figura 1: materials ceràmics de sitges de primera edat del ferro (650-575 aC).

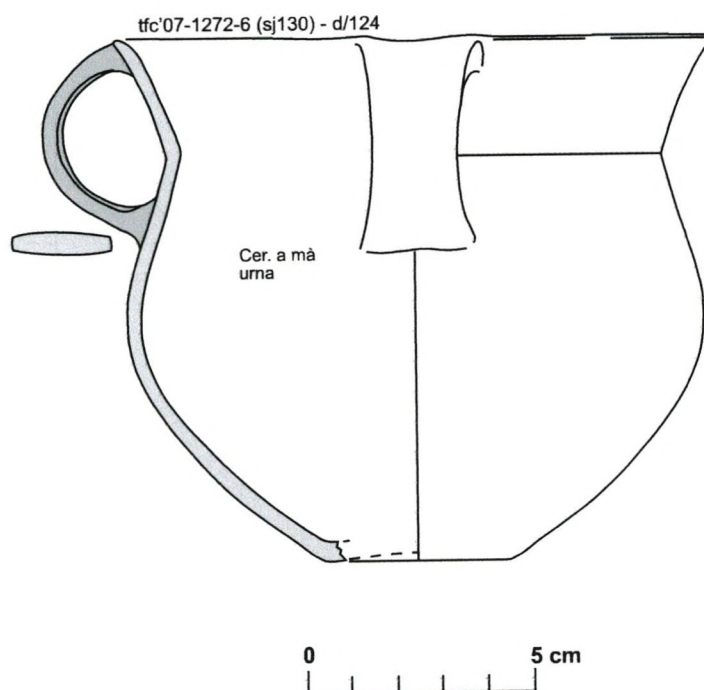
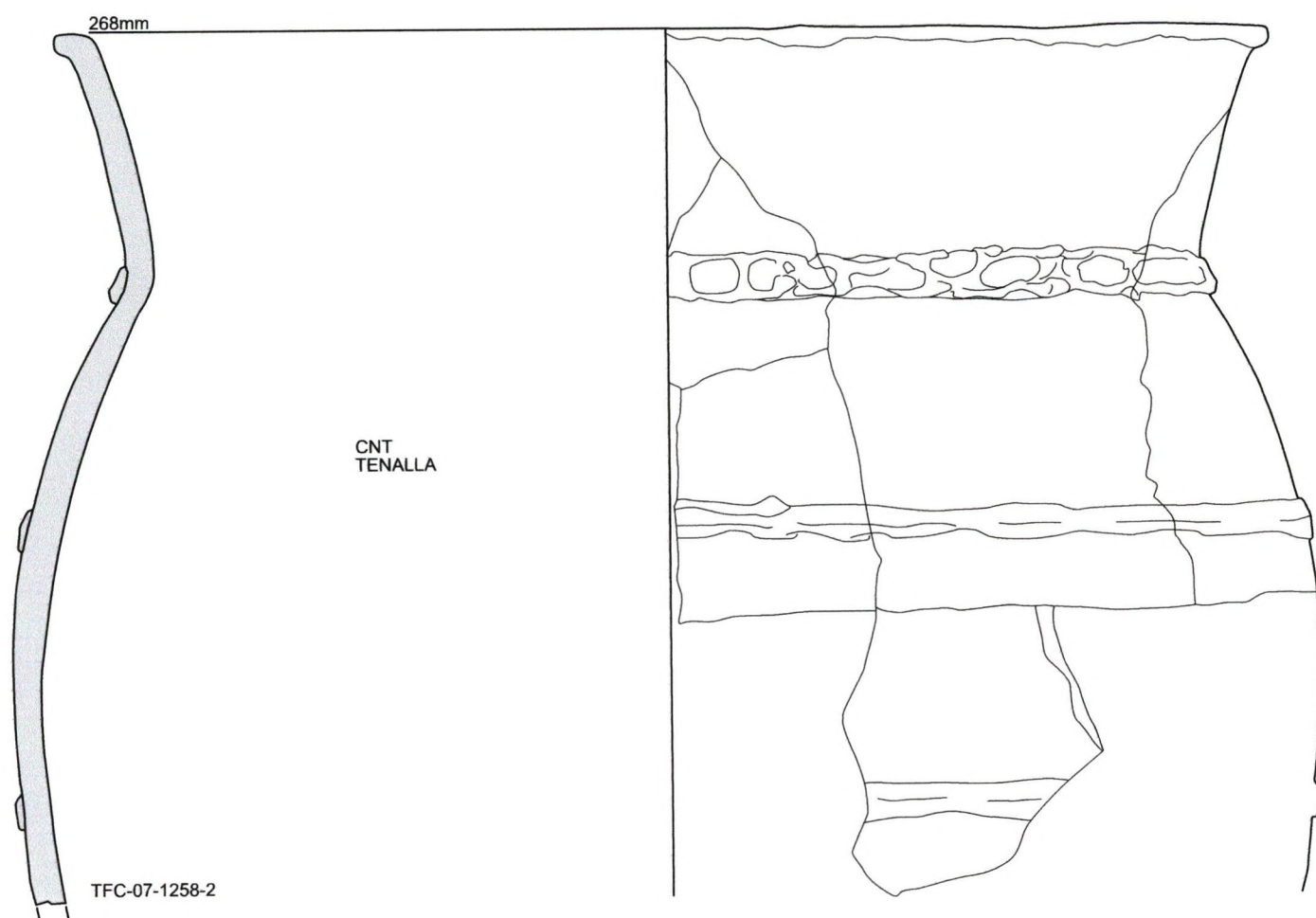

Figura 2: materials ceràmics de sitges de primera edat del ferro (650-575 aC).

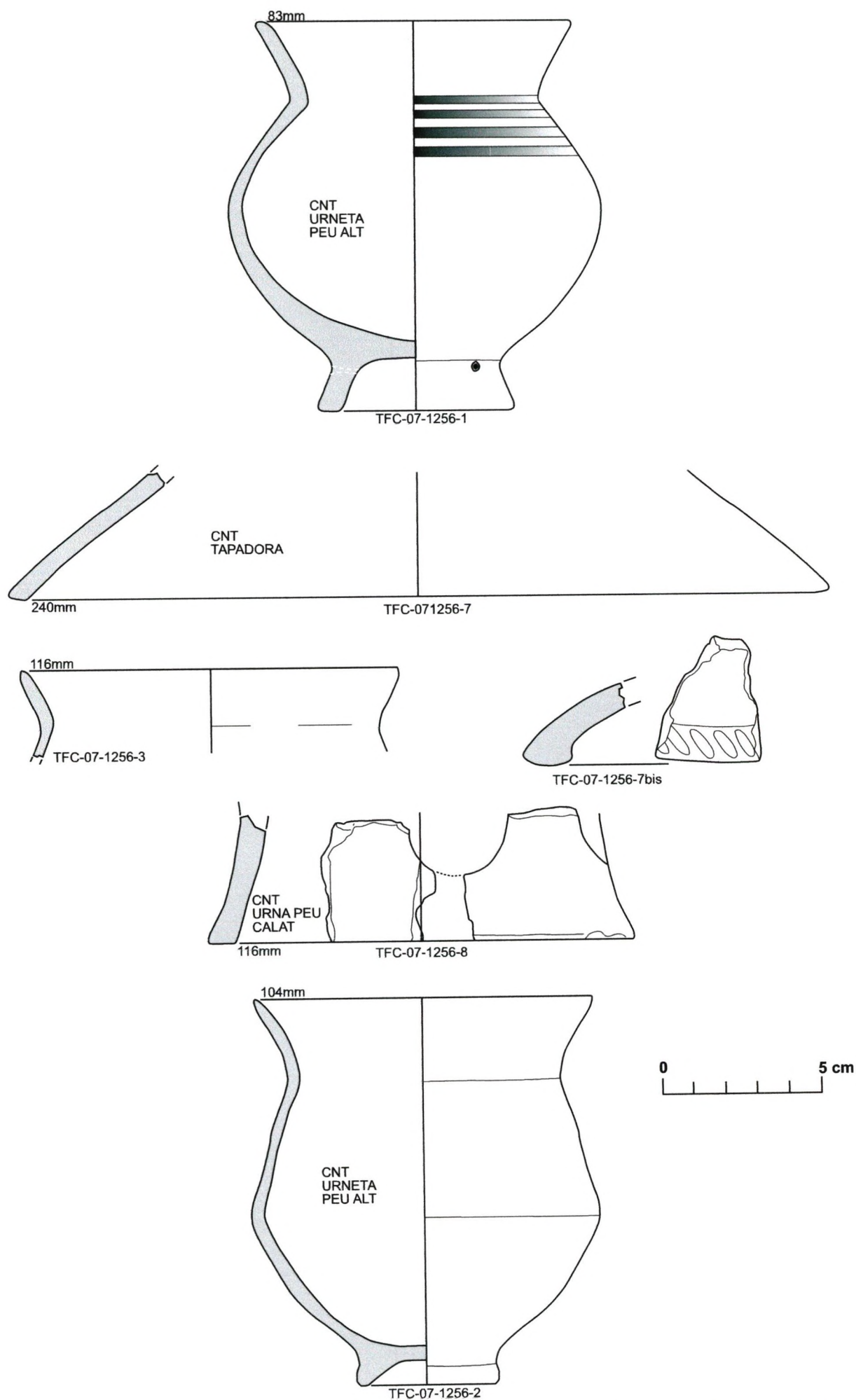

Figura 3: materials ceràmics de sitges de primera edat del ferro (650-575 aC).

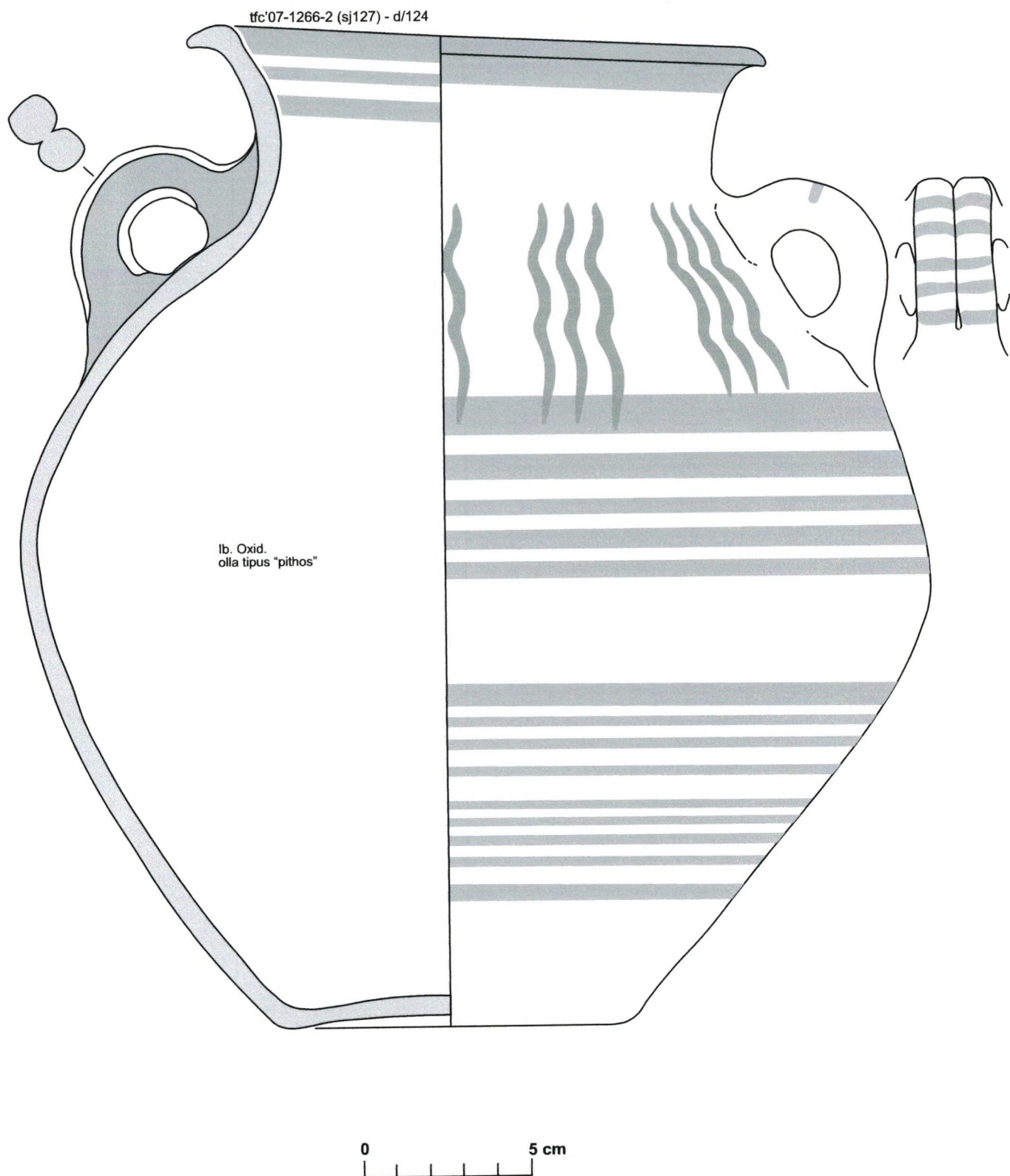

Figura 4: materials ceràmics de sitges de la fase del període ibèric antic (550-450 aC).

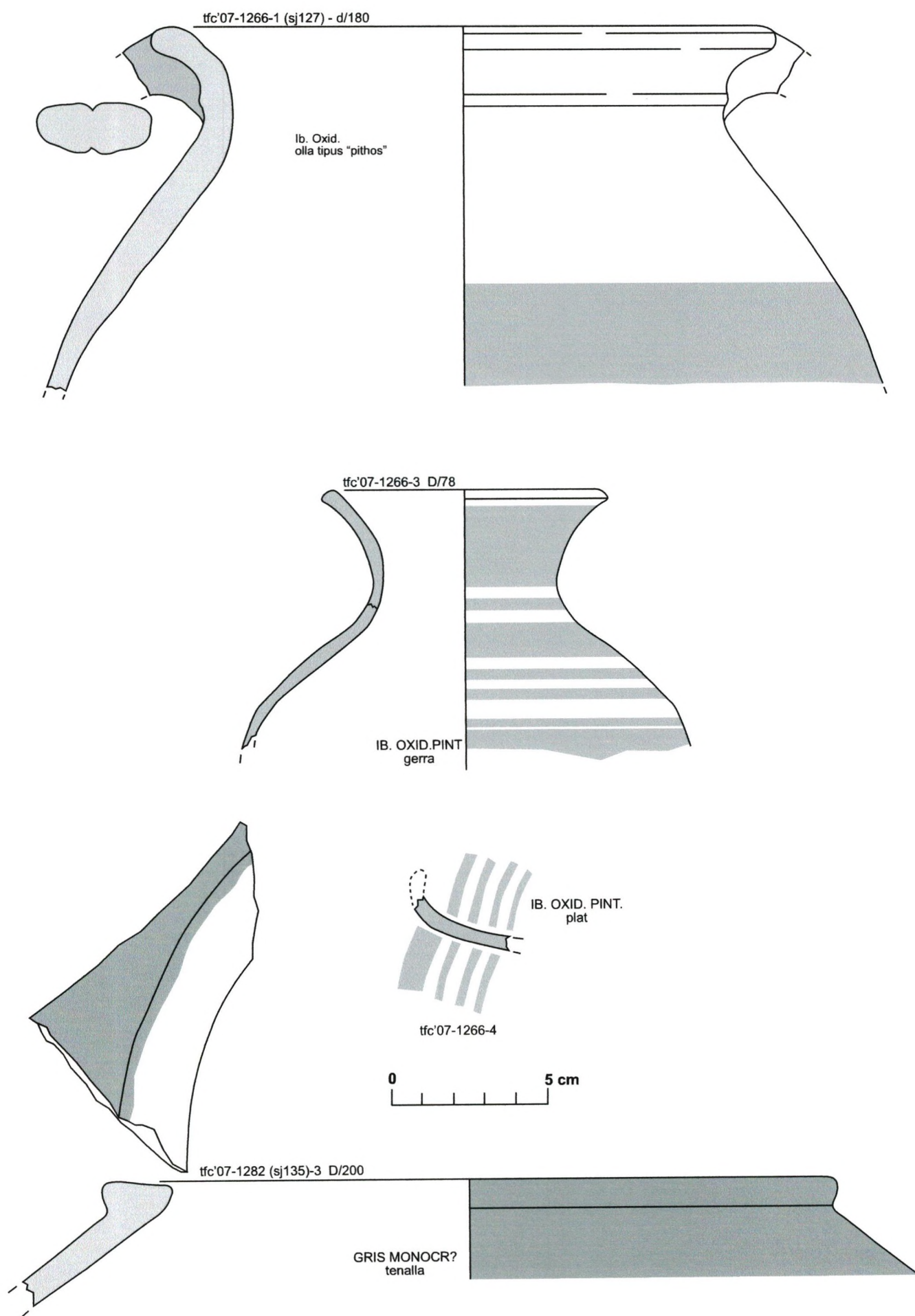

Figura 5: materials ceràmics de sitges de la fase del període ibèric antic (550-450 aC).

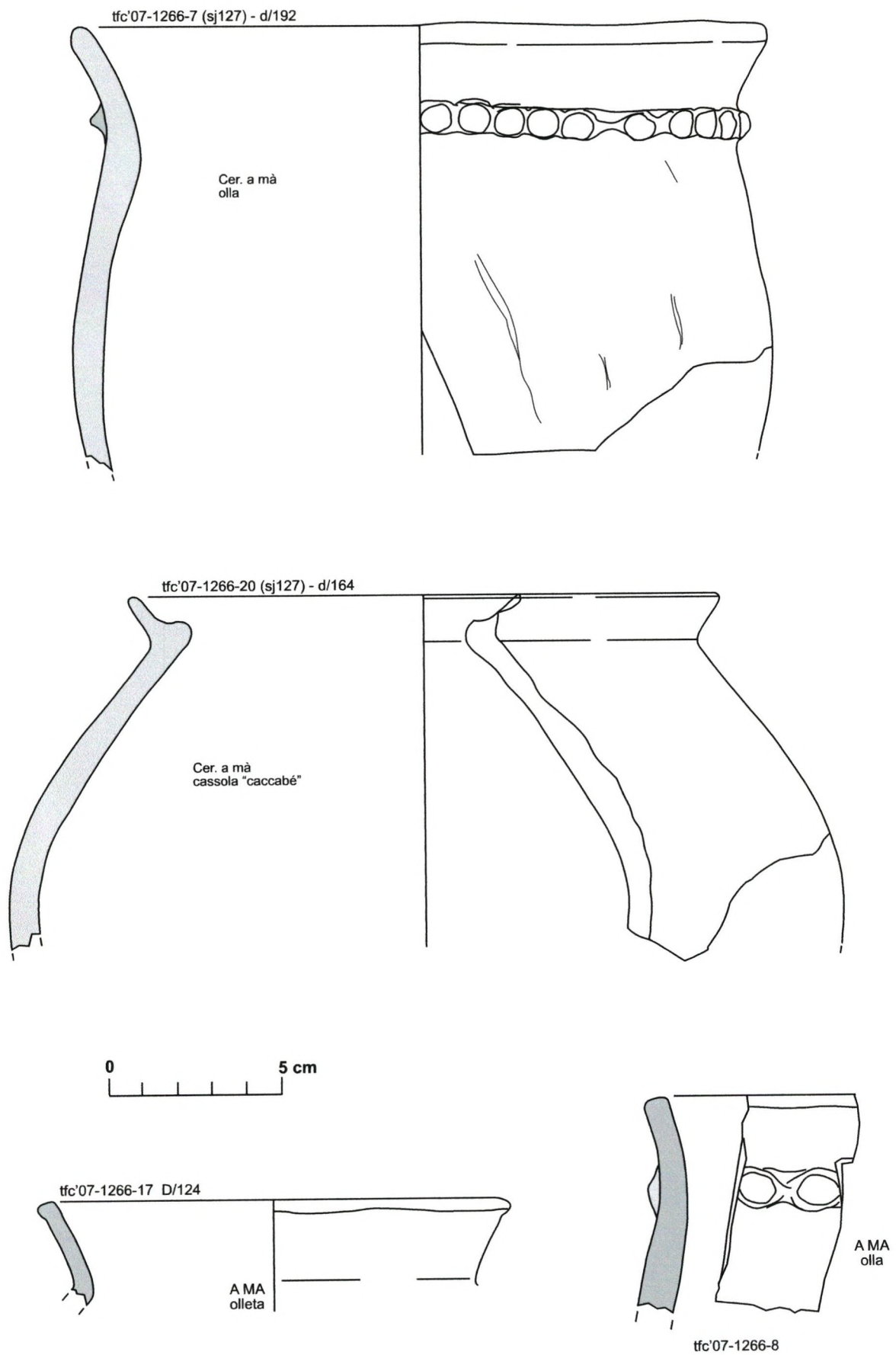

Figura 6: materials ceràmics de sitges de la fase del període ibèric antic (550-450 aC).

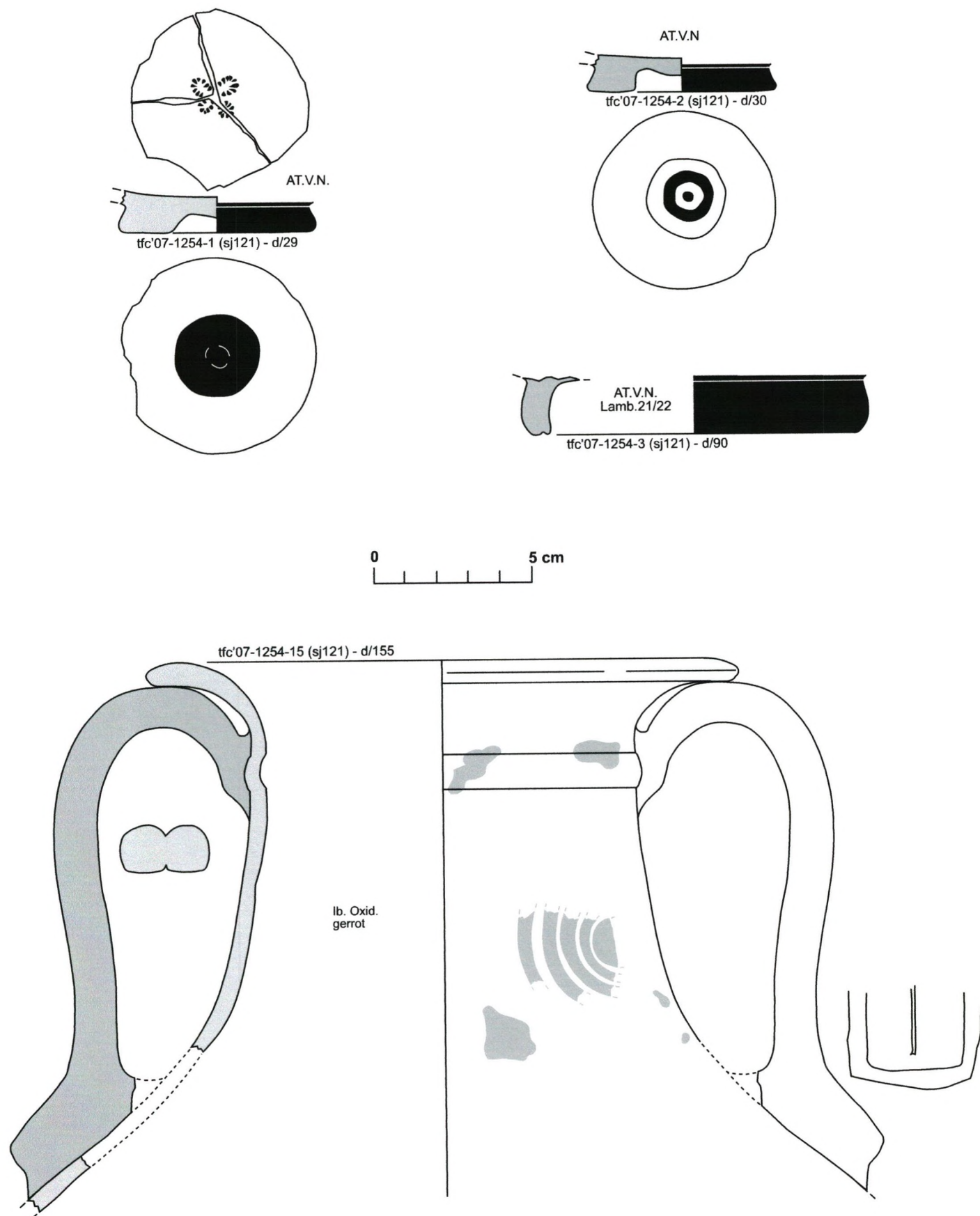

Figura 7: materials ceràmics de sitges de la fase del període ibèric ple (Segle IV aC).

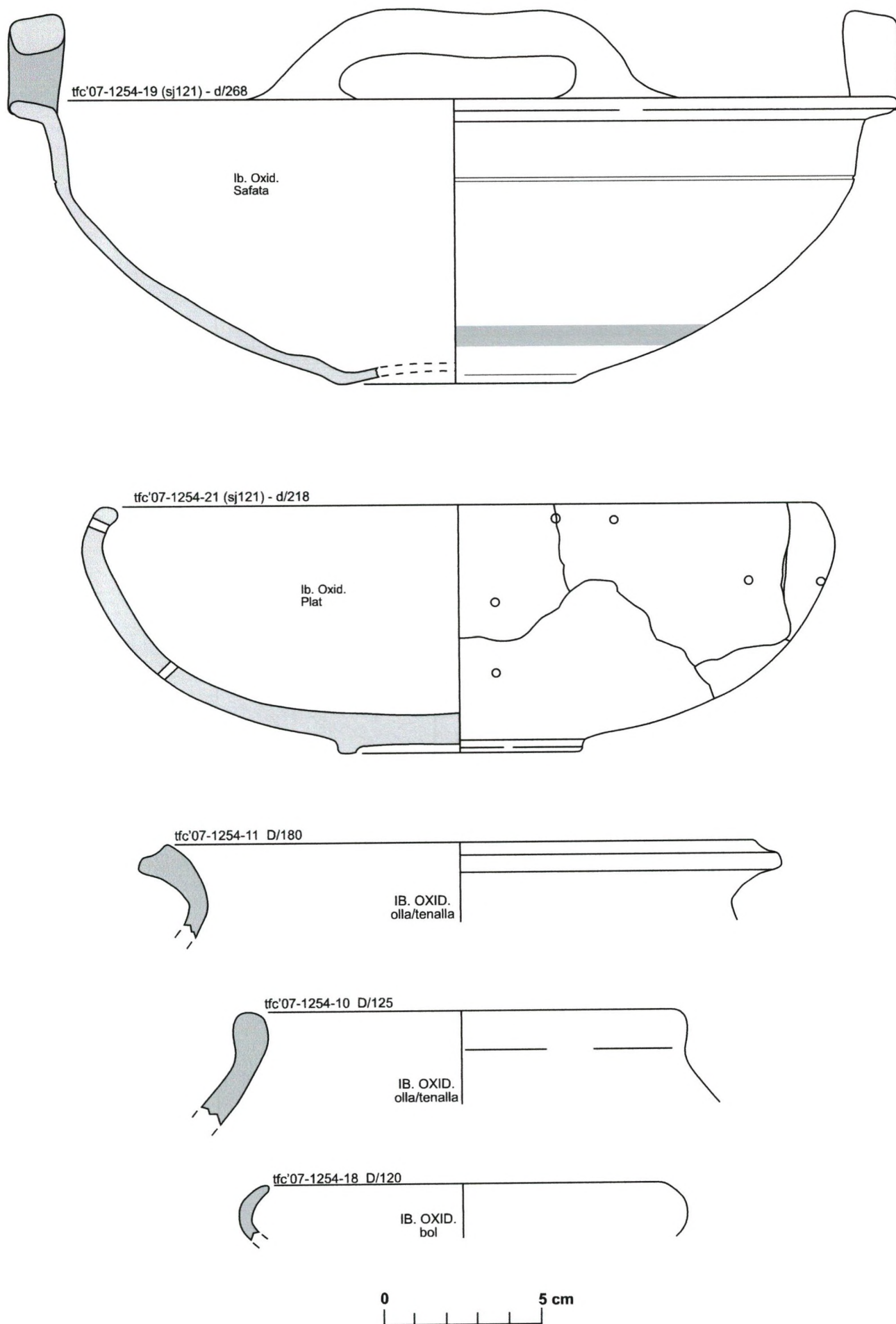

Figura 8: materials ceràmics de sitges de la fase del període ibèric ple (Segle IV aC).

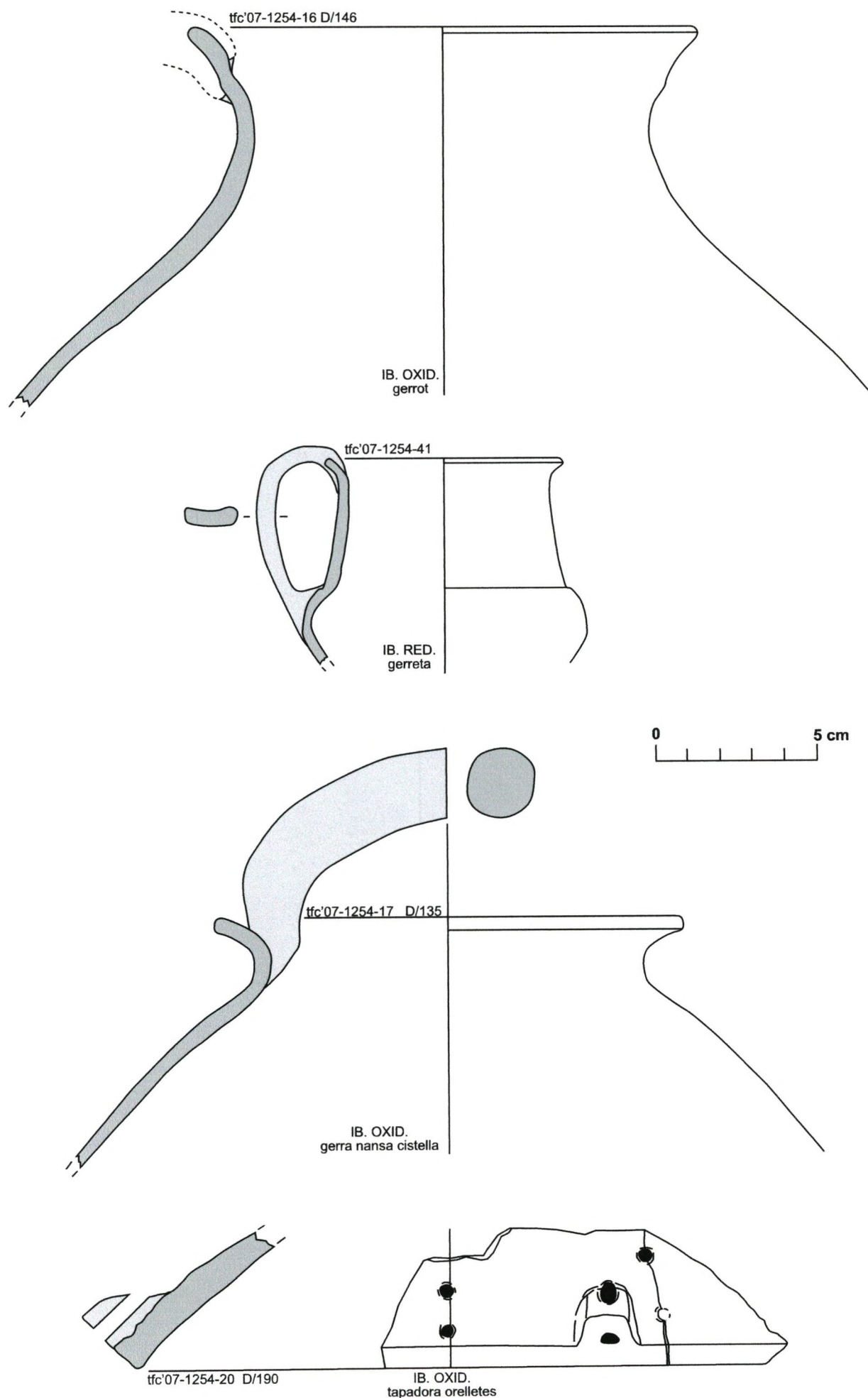

Figura 9: materials ceràmics de sitges de la fase del període ibèric ple (Segle IV aC).

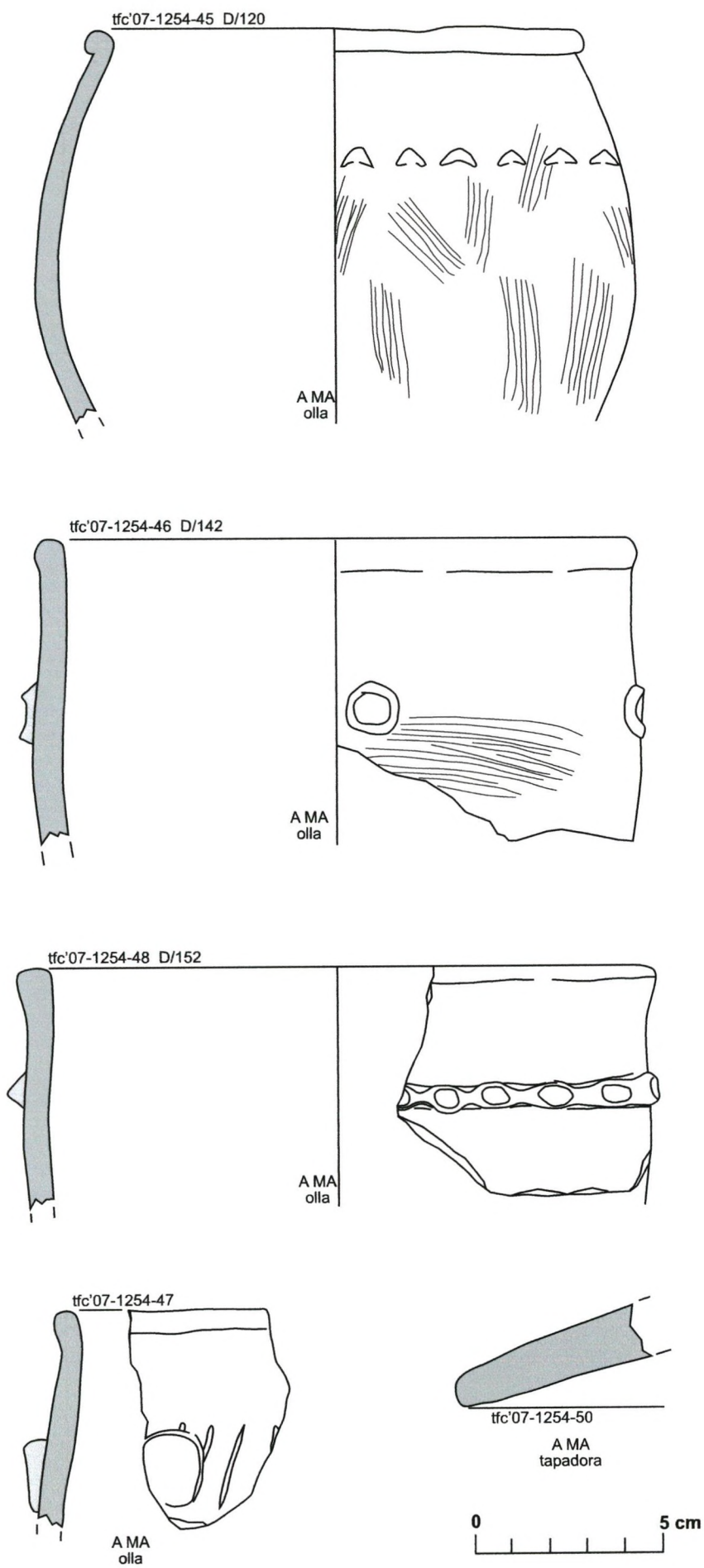

Figura 10: materials ceràmics de sitges de la fase del període ibèric ple (Segle IV aC).

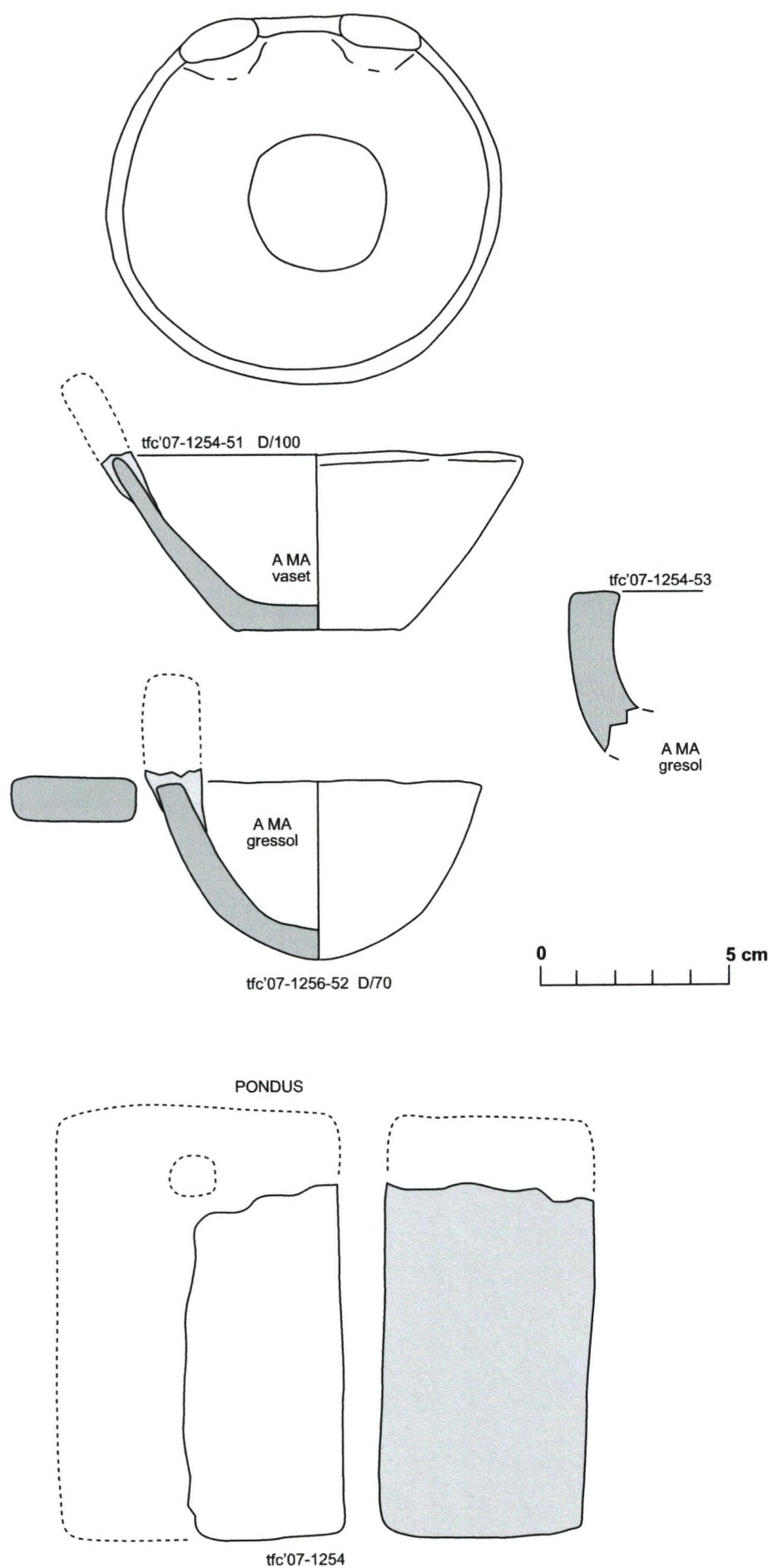

Figura 11: materials ceràmics de sitges de la fase del període ibèric ple (Segle IV aC).

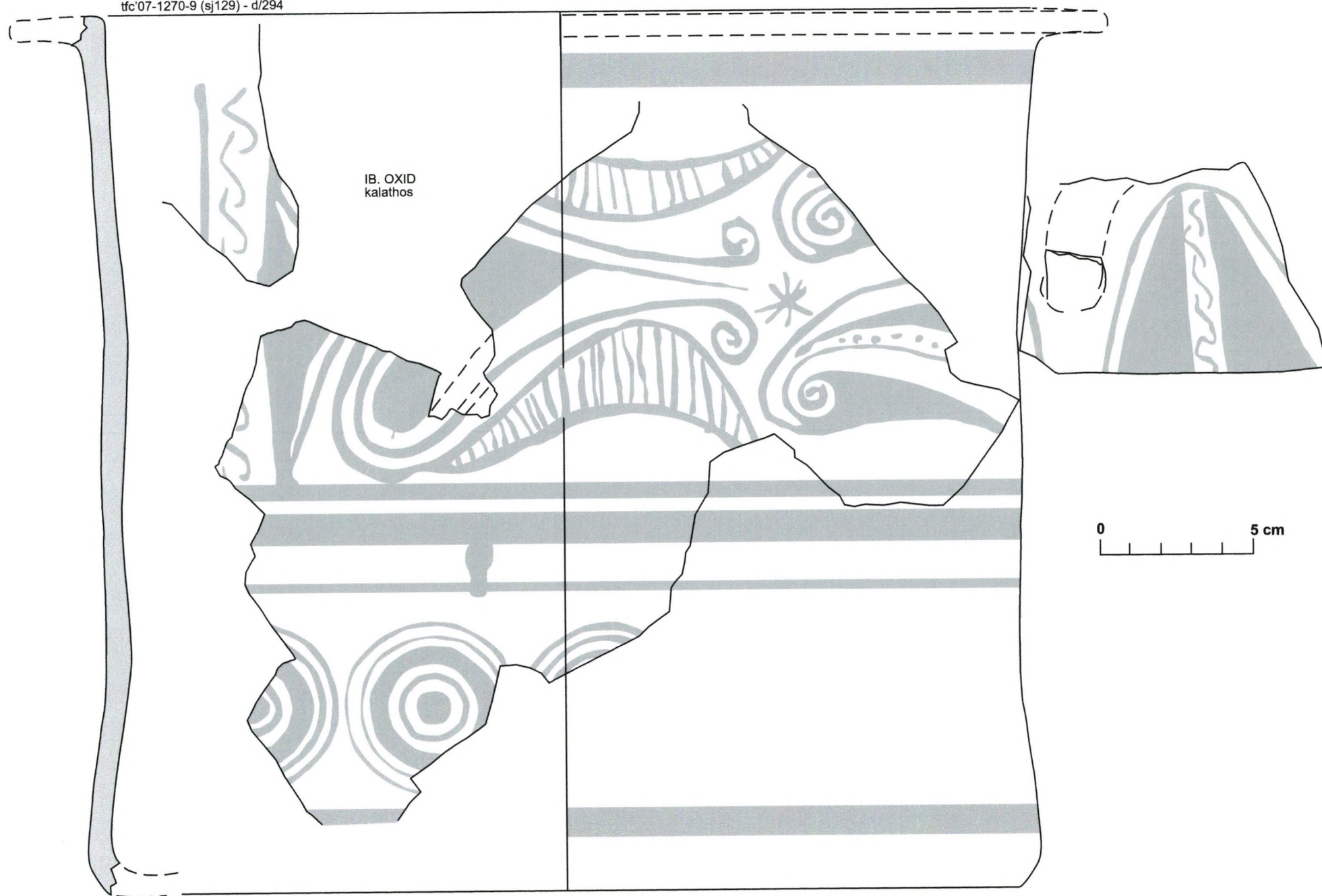

Figura 12: materials ceràmics de sitges de la fase del període ibèric ple (Entorn 200 aC).

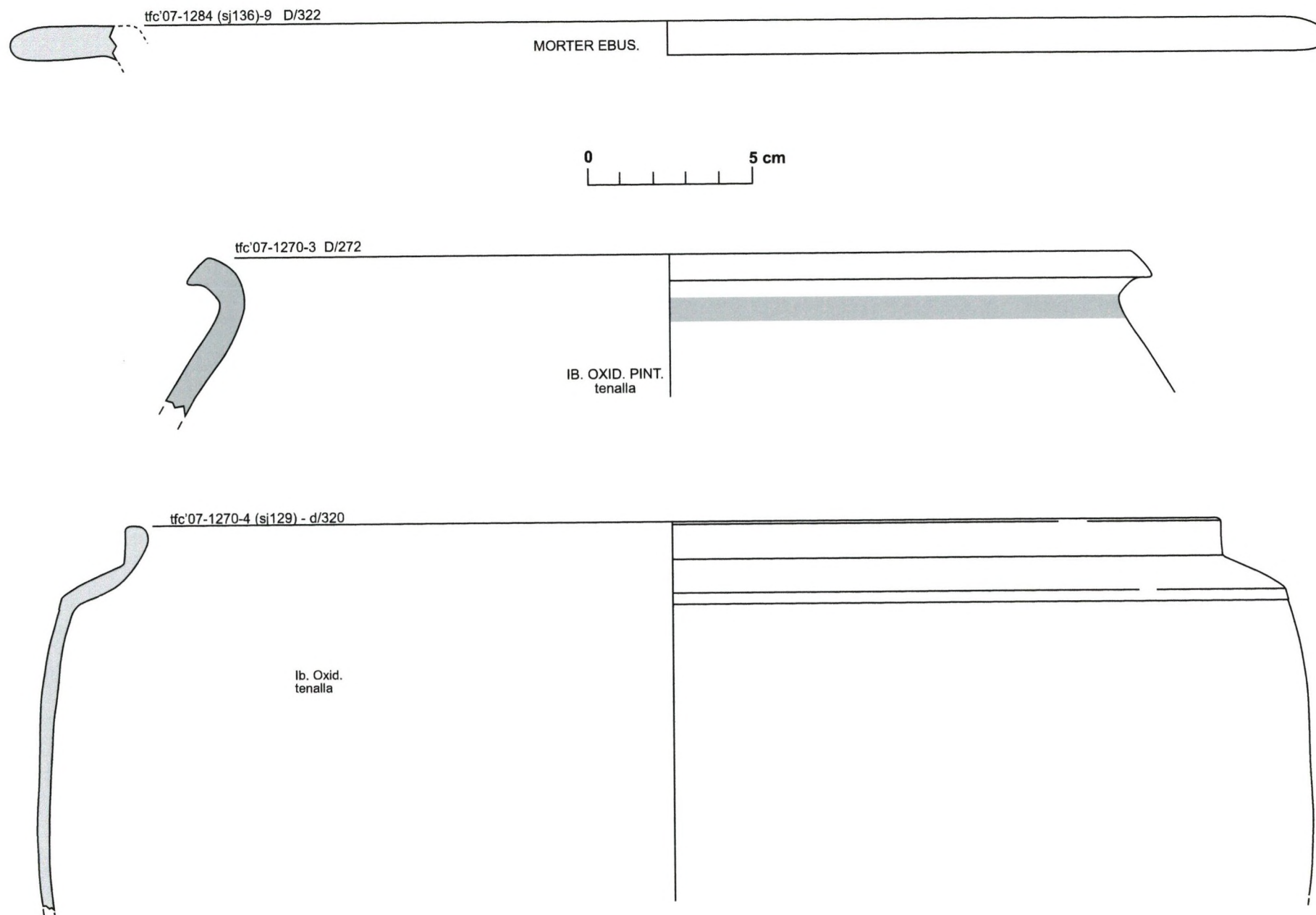

Figura 13: materials ceràmics de sitges de la fase del període ibèric ple (Entorn 200 aC).

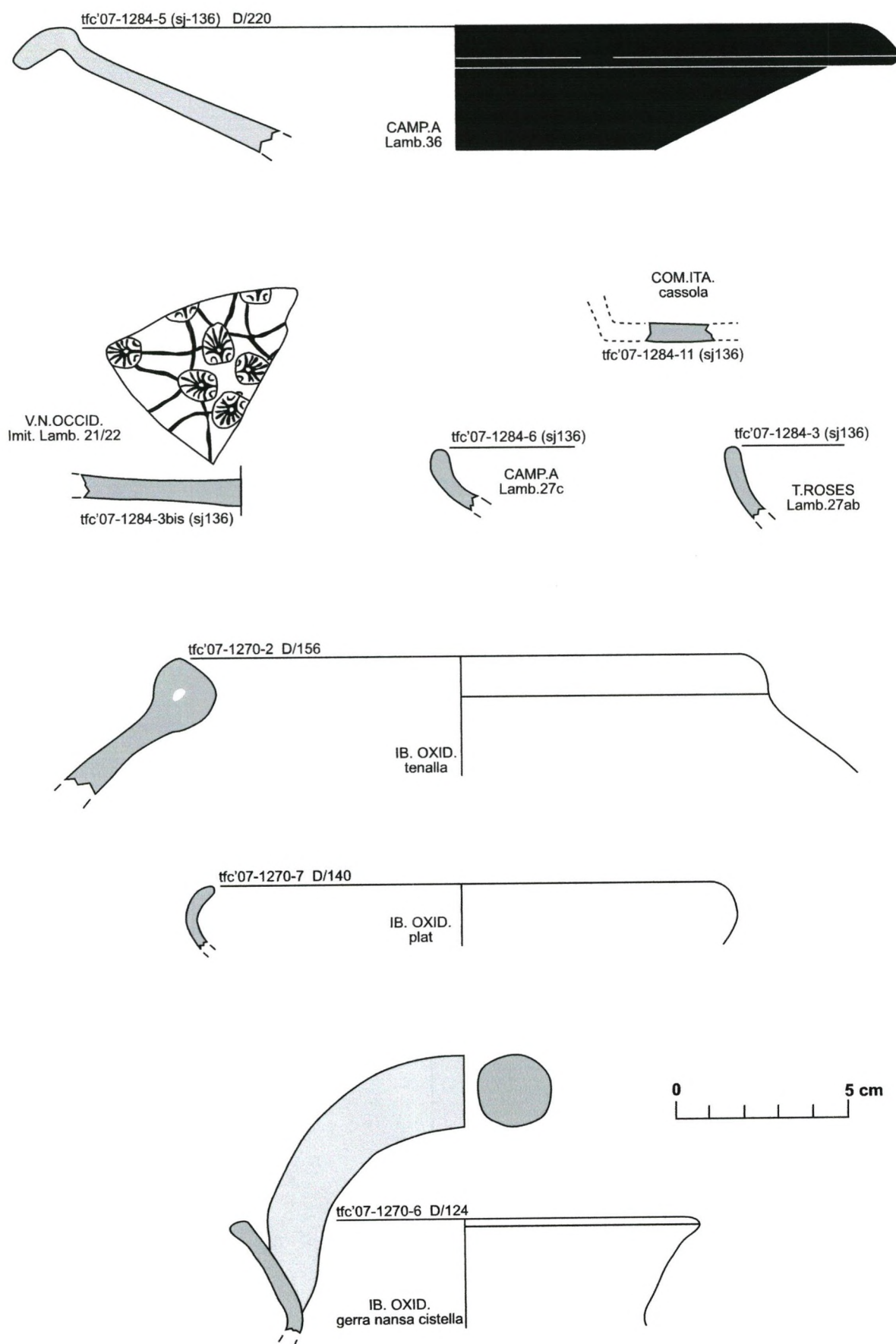

Figura 14: materials ceràmics de sitges de la fase del període ibèric ple (Entorn 200 aC).

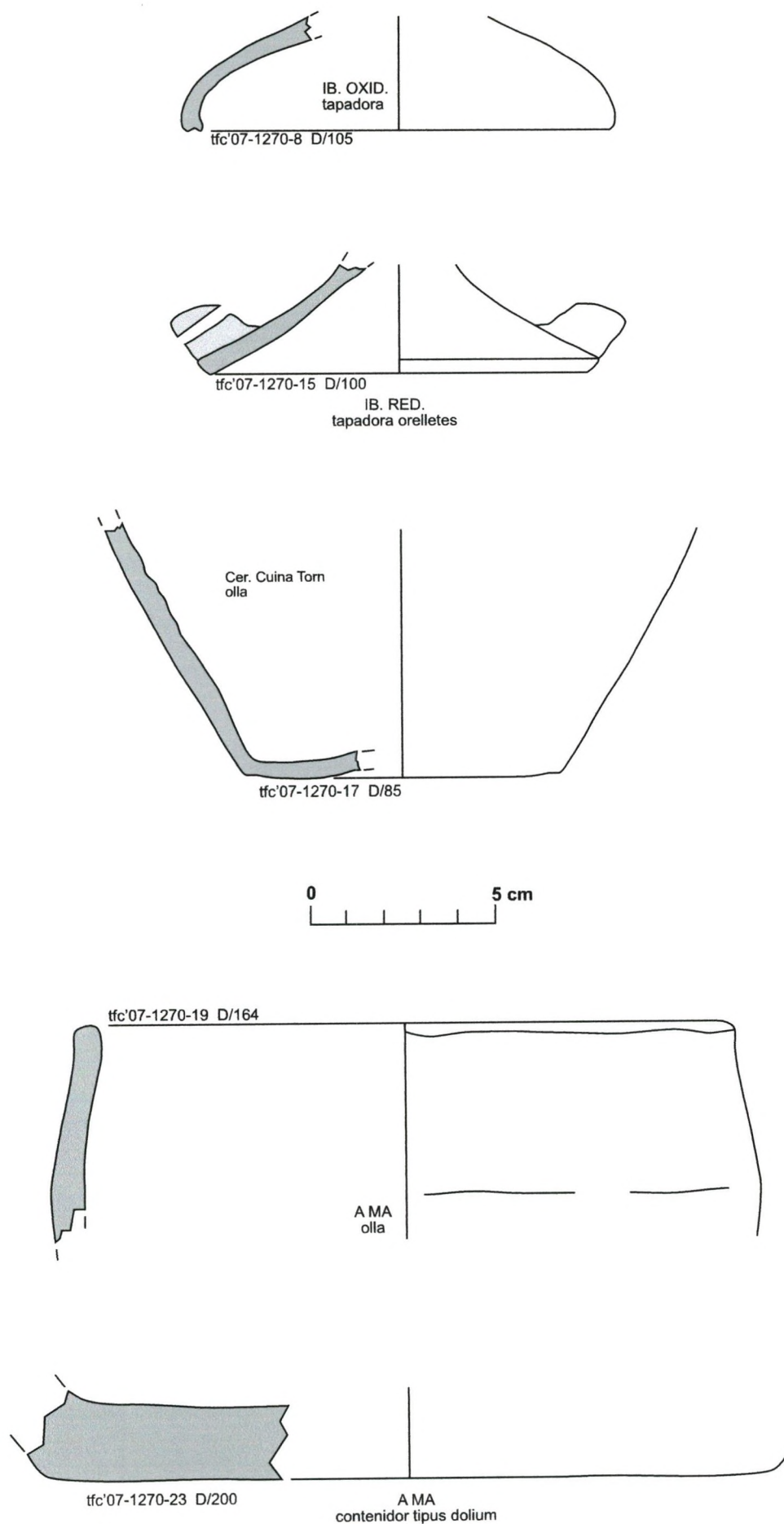

Figura 15: materials ceràmics de sitges de la fase del període ibèric ple (Entorn 200 aC).